

GÖTEBORGS UNIVERSITET

Det här verket har digitaliserats i ett samarbete mellan Litteraturbanken och universitetsbiblioteken i Göteborg, Lund, Umeå och Uppsala.

Alla tryckta texter är OCR-tolkade till maskinläsbar text. Det betyder att du kan söka och kopiera texten från dokumentet. Vissa äldre dokument med dåligt tryck kan vara svåra att OCR-tolka korrekt vilket medför att den tolkade texten kan innehålla fel.

Därför bör du visuellt jämföra den tolkade texten med de scannade bilderna för att avgöra vad som är riktigt.

Om du anser dig ha upphovsrätt till detta material, ber vi dig vänligen kontakta Göteborgs universitetsbibliotek.

The digitisation of this work is a collaboration between The Literature Bank and the university libraries in Gothenburg, Lund, Umeå and Uppsala.

All printed text is OCR processed into machine readable text. This means that you can search the document and copy its text. Older documents with print in poor condition can be hard to process and may contain errors. Compare the interpreted text visually to the scanned image to determine what is correct.

If you believe you own the copyright to this work, please contact the Gothenburg University Library.

GÖTEBORGS
UNIVERSITET

LUNDS
UNIVERSITET

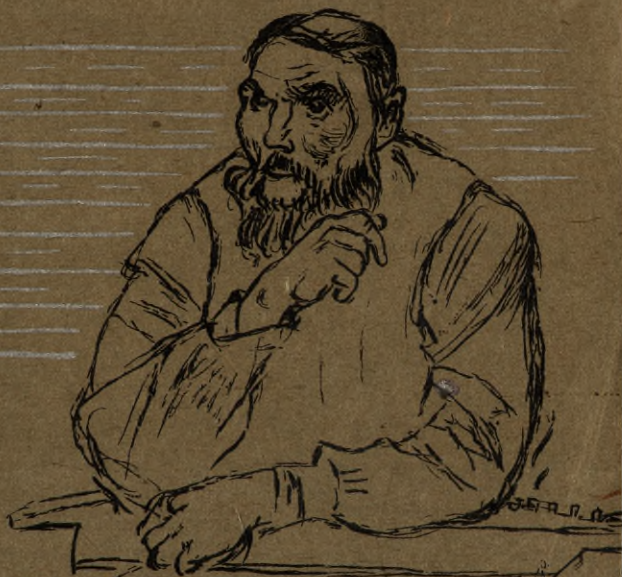

UPPSALA
UNIVERSITET

EN SAGA FRÅN ÖÖMARKEN

OCH ANDRA BERÄTTELSE

AF

ADOLF PAUL

WENTZEL HAGELSTAMS FÖRLAG

HELSINGFORS

ENCKELL

1957
W. L. ...

ADOLF PAUL

EN SAGA FRÅN ÖDEMARKEN

OCH

ANDRA BERÄTTELSE

WENZEL HAGELSTAMS FÖRLAG
HELSINGFORS

En tysk upplaga är utkommen hos Alb. Langen i Paris
och Leipzig

KUOPIO 1895

O. W. BACKMANS BOKTRYCKERI.

AXEL GALLÉN

VÄNSKAPSFULLT TILLEGNAD

AMERICAN TEXAS

INNEHÅLL

- EN SAGA ERÅN ÖDEMARKEN
DEN SYMBOLISKE ÄKTA MANNEN
EN CHARLATAN
EN FALLEN PROFET
KNÖLARNES SALIGHET
NATURLIG BEGÅFNING
EN DRÖM
DE TRE LIFSÅSKÅDNINGARNE
JULNATT
EN BETALD SKRÄDDARRÄKNING

BY SAUL W. HAN JOURNAL

En saga ifrån ödemarken.

Det hade kommit nybyggare upp till ödemarken och börjat bryta bygd. — Som parasiter beto de sig fast i den yttersta kanten af den hemlighetsfulla ensamhet, som dittills varit allenaherskande, — tum för tum togo de väldet ifrån den och omformade dess poësi till lifsförnödenheter åt sig. Endast motvilligt vek ödemarken tillbaka för deras eld och deras yxar och stod där så hotfull och dyster omkring de två små torpstugorna, hvilka djärfdes göra den makten stridig.

Långt ned ifrån slättbygden hade de kommit tre man starka, Matti och hans bror och hans vän. De två andra voro stora och duktiga, men Matti var liten och förkrympt. Stora händer och fötter hade han, en kutig rygg och stort hufvud. Naturen hade ämnat honom stor, men ödet hade tryckt ihop honom och låtit honom bli under medelmåttan. Och som han ej hade nog plats i sin lilla kropp för blodet,

så spände och trängde det och jäktade honom i evig oro, så att han ej kunde vara stilla på ett ställe, utan måste ha ombyte. Till arbete dugde han ej häller, men han kunde befalla, och han hade ideer mycket mer än de andras armar kunde sätta i värket.

Därför när han en dag kom och beskref för de andra båda huru lätt de skulle kunna blifva själfständigt folk, om de ville odla åt sig där långt uppe i ödemarken, så trodde de honom utan vidare och gingo med. De skulle bli rika till och med, sade han, — de kunde odla upp fält åt sig där så stora som hälst, och bränsle fingo de för intet ur skogen, och villebråd, mycket mera än de behöfde för sitt lif. — — De gingo som sagdt med och brände och hackade och gräfde och bygde hus — en stuga för Matti och hans bror och en för vännen. Och Mattis stuga skulle ha två rum. — De märkte knappast att Matti lät dem göra allt arbetet — och när de någon gång kommo på den idén, såg han så hotfullt på dem med sina stora bruna ögon, att de utan knot läto honom herska vidare. Ofta dref han ensam i skogen hela dagar, och då han var en skicklig skytt, återvände han aldrig utan byte.

En dag var han försvunnen och blef borta flere veckor årad. Och när han så kom tillbaka, hade han hustru med. Han hade varit

nere på slättbygden och gift sig. Tre kor drefvo de framför sig — det var hennes hemgift.

— »Vi kan bara föda en hustru än» — sade Matti åt brodern. Men nästa år blir det vännens tur att söka sig värdinna till sin stuga, och så kan du komma däran.»

Den sommaren tog björnen den ena kon. Men fälten blefvo större och större, och lofvande skördar vajade för vinden. Det skulle blifva bröd tillräckligt för vintern i år, och ginge det lika bra framåt nästa år, så kunde allt vännen få göra allvar af giftermålsplanen.

Våren kom, och björnen rammade den andra kon.

— »Vi får lof att skjuta björnen», sade Matti och tog ned sitt flintlåsgevär ifrån väggen.

De andra menade att det var farligt att gå bara tre man på en sådan jakt.

— »Får jag se honom, så skjuter jag honom», sade Matti tvärsäkert och såg föraktligt på dem, så att de tego. De visste att han sköt bra.

En morgon tågade de ut tidigt, Matti och vännen med bössor och brodern beväpnad med yxa och knif. Det duggregnade smått och ihållande, och de gingo mil efter mil in i den ändlösa skogen och höggo här och där märken i stammarna för att hitta hem igen.

Fram emot middagen stötte de på björnen, som gick där och kraftrade i mossan med fram-tassarna. Den tittade förvånad på de där främmande djuren, som kunde gå på två ben, också de, — och så fann han det rådligast att springa sin väg. Men då träffades han af ett skott, som krossade hans ena käk, och det retade honom. Han reste sig på två ben också han och började gå anfallsvis tillväga. Vännen kunde icke ladda om, ty det regnade ännu och brodern hade ingen bössa, utan Matti gick ensam emot björnen med riktadt gevär och väntade med att lossa af skottet så länge som möjligt för att träffa säkrare. Allt närmare och närmare kommo de hvarandra — björnen vrålade af ilska och smärta, medan blodet dröp honom om munnen. Matti höll honom alltid på kornet, och slutligen på tio stegs afstånd tog han sikte bakom dens ena öra, och tryckte af, då den svängde på hufvudet.

Skottet klickade. Fångkrutet hade blifvit vått. Det var ingen tid att komma undan mera, — utan han fattade säkert tag om kolfven och slog till med den tunga bösspipan. Men björnen parerade. — Med en snabb rörelse af framtassarna slog han bössan ur händerna på Matti, så att den flög bort emellan trädstammarna. Och i nästa nu hade han Matti emellan sina ramar och tilltygade honom

på det hemskaste. Matti hade ännu sinnensnärvaro nog att sticka armen in i björnens mun och hugga tag i tungan, men han orkade ej hålla sitt tag, utan drog ut handen igen alldeles söndertuggad. — Han jämrade och bad de andra så bevekligt att ej lämna honom i björnens klor, — medan denne ref och slet huden af hans hufvud och hals och bet med sin söndertrasade käk i hans hufvud, så att det knastrade i skallen.

De andra båda togo ett par steg ditåt för att gå och befria Matti, men björnen släppte honom då för ett ögonblick, gjorde min af att rusa på dem och vrålade så ilsket, att de sprungo sin väg fortast möjligt. — Dagen därpå kommo de åter till stridsplatsen; men där fanns endast en stor blodpöl, några hårtestar och Mattis sönderslagna gevär. Det togo de med sig hem.

* * *

Enslingen, som sedan urminnestider bodde på en holme långt borta i skogssjön, hade varit ute i skogen för att samla bär. Han hörde skott och skrik och gick i riktning ditåt. På andra sidan åsen såg han björnen komma och bära något emellan framtassarna. Den släppte sin börda och kom emot honom — men ett välriktadt skott sträckte den till marken. Enslingen undersökte den sårade, fann

att han lefde ännu, förband honom såvidt möjligt och bar honom med sig hem. Björnen täckte han innan dess öfver med stora granruskor och märkte sig stället där den låg.

Hemkommen till sin stuga ute på holmen, skyndade han att bistå den sårade. Denne såg hemsk ut. Hufvudsvålen hängde afflådd i breda strimlor ned öfver hals och nacke, ansiktet var ett enda sår, ögonen igenmurade och armar och bröst illa ramponerade. Endast den högra armen var oskadd.

— Matti kom småningom till besinning igen, under det den andre tvättade rent hans sår ifrån lefrad blod och mossa och dylikt och tryckte fast de lösrfina hudstrimlorna på sina platser. Men han svimmade gång på gång af smärta, då den nedskrunna pannhuden, som hade hunnit torka något, skulle dragas upp på sin plats igen. Den gamle uppgaf försöken, då han fruktade för sjuklingens lif.

— »Han blir blind för alltid då», — tänkte han. Nå kanske är det bäst för honom att aldrig mera få se huru eländig han ser ut.» — Och så lät han pannhuden förbli neddragen öfver ögonen, så att ögonlocken kommo att sitta långt nere på kindknotorna. Ögonen lågo där under huden fullkomligt oskadade.

Matti kom sig något, såren började läkas, han låg där och gnuggade sig för pannan och

kände och undersökte sig i ansiktet. Slutligen kom det några ord utöfver de snedvridna, tilltrasade läpparna.

— »Hjälp mig att få upp ögonen!» —

— »Du kommer aldrig att kunna öppna dem mera.» —

Matti suckade och teg en stund. Så frågade han:

— Tog du död på björnen?»

— »Ja. — Men nära var det att han hade gjort det med dig i stället. Det är han som är herre häruppe i ödemarken, och han tycker inte om sådana som kommer och fördärfvar för honom och vill odla.» —

»Odlar du inte här då — och bränner sved?» —

— »Nej — jag äter hvad ödemarken ger mig och är nöjd med det. — Söker mig bär i skogen — fångar fisk i sjön och jagar vildt åt mig. Jag älskar ödemarken — och den älskar mig tillbaka; vi äro bägge enslighetens barn.»

— »Hur länge har du varit här vid sjön?»

— »Längre än ditt minne.»

— »Hvarifrån kom du hit?» —

— »Långt söderifrån.»

— »Hvad heter du?» —

— »Ensamheten behöfver inga namn!»

— »Hvad gör du om vintern?»

— »Lappar mina nät — lagar mina fällor — — skidar ut i skogen och vittjar mina snaror. Och drömmer om min sommar, liksom ödemarken. Och när sommaren äntligen kommer och ödemarken öppnar sitt öga emot mig, då gäller det att inte vara blind utan kunna se och njuta af dess anblick», — sade den gamle och strök Matti öfver de blinda ögonen.

Denne suckade, och den gamle fortfor:

— — »För er andra är ödemarken någonting dödt, ni ser endast trä och stenar och vatten och vilda djur, för er är den endast mat och bränsle och faror, eller ingenting. — Men för mig är den lifvet och skönheten själf. —

— När sommaren äntligen kommer och solen skiner däruppe både dag och natt, stor och gul som en smörklimp, då kryper snön sakta undan bort till de högsta bärgstopparna och ligger där och skiner som silfver. Och skogen står där mörk och dyster och gömmer på så mycket lif och är diger af hemligheter och högfärdig öfver de många djärfva branter den kommit uppför och utför med sin massa. Och den eger hela landet ifrån snön ända ned till älfven, som flyter där bred och mäktig genom dalgången. Vid den får skogen göra halt och står där och undrar hur den skall komma öfver och speglar sig, tills den alldeles glömmet af det. Ty älfven kan locka så bra.

Den gör sig så blå som själfva himmelen, och molnen segla därnere, och sol och måne skina där också. Så att skogen blir vimmelkantig och vet inte rätt hvar den har sin himmel och om den står på topparna eller på rötterna. Utan lutar sig öfver allt mer och tittar på den andra skogen, som växer där med topparna nedåt.

Men älfven retar och gnafvar bort litet här och litet där af stranden, så att en och annan skogsjätte förlorar jämvikten, kommer på fall och drifver med. Och så skrattar den så lustigt och ryter på skoj som en gammal björn, när den kastar bäll utför forsens stenar med den fallne.

Och skogen susar ogillande — men den får en sådan respektfull kärlek för älfven att här nere, där denna breder ut sig och lägger sig till hvila som sjö, sänder skogen ned en bred och mjuk grön äng att omsluta sjön i ett ömt famntag.

Och sjön smyger in emellan den gröna ängsbäddens lösa jord och sänder upp sina hemligheter i ljuset, som stora underbara blommor i de mest praktfullt sköna former. Nere på ängen i solskenet likna de sin moder sjön och få ögon så blå som himmelen gjort henne, men ju längre de komma upp emot skogsbrynet, desto mer rodnar deras oskuld öfver

skogens alla hemligheter, och inne emellan trädstammarna lysa de som röd eld.

Medan skogen tränger sina hemligheters rötter djupt ned under sjön och sänder dem upp i ljuset renade af vattnet, på hvars yta de sedan gunga som stora underliga liljor.

Nere vid vattenbrynet jäkta skinande, guldglänsande sländor efter kärlekens nöjen, så länge lifsdagen varar. Medan stora myggor komma dansande i miljoner med musik, som de lärt inne i skogen, och konserter och göra ballet för solskenet, som betalar så frikostigt. Och de få aldrig nog betaldt — ännu af de sista solstrålarna snylta de åt sig guld och fara så in i skogen med sin musik, när solen för en minut går bakom fjället efter mera guld. — Inne i skogen kvittrar och sjunger en och annan sångfågel endast för sitt eget nöje utan att bry sig om hela det offentliga konsertlandet, — nere i vattenbrynet berättar anden så snusförnuftigt för sina ungar om den stora vikten af att kunna simma och dyka och taga ansats till flykt, så som far och farfar så visligen lärt det, — stora hvita, förnäma svanar komma flygande söderifrån och taga sommarnöje här uppe, där det är litet svalare, och kråma sig stolt där de fara öfver vattenytan och spegla sig och tiga med hvad de icke veta.

Inne i skogen går dess herre björnen och söker rötter och bär och brummar öfver de dåliga tiderna, öfver att renarne springa så långt norrut, när sommaren kommer, och att de andra djuren betala tribut så dåligt. — Och han ryter af ilska, när han tänker på er nybyggare, som komma hitupp och fördärfva ödemarken för honom och betala ingen tribut alls. Utan han skall vara tvungen att taga den med våld, och så föra krig på lif och död för sin herskarrätt att ramma edra kor. —

— Men om kvällen, när månen kommer smygande bort öfver trädtopparna — ned öfver sjön fram till min stuga, på hvars dörr den så sakta dallrar, — då är min stund kommen.

— Hela mitt inre råkar i en sakta jäsnings — dörren går upp af sig själf, — kantele ligger på mina knän utan att jag vet huru den kommit dit, och jag sitter där länge på tröskeln och spinner toner så skära och spröda som månens silfver och luftiga som spindelväfstrådar. Och de flyga långt, långt bort dit, därifrån jag kom, och hämta åt mig minnen och stämningar tillbaka, och jag blir så underlig till mods, att jag måste gråta. — Då lugnar mig ödemarken med sin kärlek och kommer mig att glömma. — Sjön smyger upp som en luftig dimma och gör allt till haf, i hvilket ången och skogen och holmen med min stuga

drunknar och försvinner — min längtan stelnar i angenäm kyla — mina ögonlock bli tunga och falla till. Och när jag vaknar igen, har solen sugit upp dimman och spännt ut den emellan fjälltopparna till ett tälttak, under hvars skydd hela naturen gör sin morgontvagning i dagg så fort som möjligt. För att vara färdig när dimman löses upp till intet och solen kommer på morgoninspektion. — Då tänker jag på intet mera än att vittja mitt nät, och min högsta sällhet är att finna det tungt af silfverhvit fisk.

— »Har du sett allt det när du kunde se?»

— »Nej», sade Matti.

— «Kan du se det nu då?»

— »Ja!» —

— »Var glad då, nu kommer du alltid att kunna se det, för du kommer aldrig att öppna ögonen mera. Men du kommer att lefva huru länge du vill i allt detta sköna. Och när du glömmet — skall jag berätta ännu mera. — Åt ingen annan berättade jag — endast åt dig — stackars blinde!»

Matti suckade — och teg. — Men under det han låg där, smälte hans feberfantasier småningom samman med den gamles berättelser — en ny värld vaknade till lifs inom honom — en värld af fantastisk skönhet, och han kom allt djupare in i den, ju mer han tillfrisknade,

— han förvillade sig i den totalt och glömde allt annat, glömde hvarifrån han kommit och hvad han varit, — endast satt där dag ut och dag in och rufvade. Och den gamle berättade allt ifrigare och kom honom slutligen att glömma sin blindhet för de färgrika taflor, som upprullades för hans inre syn. —

En afton tog den gamle fram sin kantele och aflockade den toner — vemodiga, längtansfulla — minnesdigra toner, hvilka sväfvade ut öfver sjön, långt bortom skogen — och aldrig kommo tillbaka — —

— Matti blef underligt gripen — som väckt ur en dröm for han uppe och sade kort men bestämdt:

— »Jag vill gå hem, nu» —

— »Har du inte hem här?» — sade den gamle och ställde ifrån sig kantele.

— »Jag vill gå hem — jag har hustru som väntar!»

»*Dig* väntar hon ej! — Du var en annan man då när du gick ifrån henne! Och det är längesedan hon lärde sig att *den* mannen är död. Många veckor!» —

— »Jag vill gå nu», — sade Matti endast och reste på sig och staplade några steg. Han suckade — han var ju blind — — »Kom och visa mig vägen», bad han.

Den gamle rodde honom öfver till andra sidan, följde honom genom skogen till stigen och utmed stigen ända ned till skogsbrynet, där vägen började.

»Gå nu vägen fram ensam, så kommer du till din stuga», sade han och gaf Matti en staf att stöda sig på. —» — När du inte trifs där mera, så kom hit och vänta på mig. Jag kommer hit i morgon och i öfvermorgon — och alla dagar en gång. Till dess jag finner dig här.»

Matti trefvade sig vidare ensam vägen framåt till sitt gamla hem.

Där hemma gick hustrun och skötte sina göromål. — Hon kom att kasta sina ögon åt skogsstigen — det stod en man där och vände åt höger och vände åt vänster och trefvade framför sig med en käpp och gick några steg och blef så stående igen.

— Hon gick till honom och frågade hvad han sökte. Han vände ett främmande vedervärdigt ansikte åt henne — ett enda oformligt ärr med en mun, som tycktes både håna och skratta, när han talade. Men på rösten kände hon igen att det var Matti, och hon skrek till som hade hon sett ett spöke.

— Hon tog mod till sig och gick fram till honom.

— »Blef du i lifvet ändå, Matti?» frågade hon.

— »Ja — björnen ville det nog inte han.
— Men den gamle där borta vid skogssjön
frälste mig och botade skadan, som den gjort
mig. — Blind blef jag visst, men annars felas
mig ingenting.» —

Han visste inte huru vedervärdig han såg
ut, stackars Matti. — Men hustrun såg det, och
hon svarade intet och kunde ej håller förmå
sig att komma honom nära. För Matti hade
hon i tiden känt en viss ömhet — men det här
vanskapliga missfostret kände hon endast vämjelse
för! Slutligen bemannade hon sig, tog
honom i handen, ledde in honom i stugan och
gaf honom mat.

— »Ät Matti — din bror kommer väl
snart hem ifrån skogen.»

Matti åt bröd som ett utsvalt djur.

»Hvad hörs om grannen?» — frågade han
alltjämt tuggande.

— »Han har gått ned till bygden för länge
sedan — efter en hustru åt sig till vintern.»

— »Ja så! —»

Brodern kom instöflande, stannade innan
för dörren och såg på den ätande.

— »Hvad är det för en — huru har han
hittat hit?» frågade han.

— »Det är Matti!» —

— »Ja, se, visst är det Matti.» — Han kände
igen brodern på puckeln. — »Så du lefver än.» —

Matti berättade om sin räddning — om den gamle vid skogssjön och om hur vackert det var där borta — om hur solen var gul — och hur myggorna gjorde musik — och om dimman, som gjorde bruddtältet åt skogen och sjön, och om forsen, som härmade björnen, och om månen, som byggde silfverbros öfver sjön — och han blef så varm om hjärtat, ju mera han berättade af all den ödemarkens poesi, som den gamle gifvit honom.

— Han kunde se det när han ville, sade han, och han skulle lära dem det också.

De tyckte det var dumt af en blind att säga sig kunna se, och de svarade intet. De hade ett helt annat förstånd för den natur, med hvilken de lefde i daglig fiendskap och kamp för tillvaron.

Men Matti berättade om huru godt han hade haft det däruppe hos den gamle vid skogssjön och ljög friskt på för dem den ena sagan efter den andra. Hans fantasi, som blifvit väckt däruppe, var frisk och nyfödd och kunde alstra huru mycket som hälst. Slutligen tröttnade han och teg en stund.

— »Men jag längtade hit till er ändå — och nu går jag aldrig bort mera. — Det är ändå bäst hos hustrun», sade han slutligen.

Det var tyst en stund.

— »Det blir allt svårt för oss att ha dig», sade brodern slutligen. — Svårt är det att hitta

mat för två redan. Och nu är du blind till — och kan inte skjuta vildt i skogen. Du får söka dig mat nere i bygden, där folk har bättre råd.» —

— »Arbeta fick du förr också, och mat fick jag då med», sade Matti. »Och stugan är min lika mycket som din. — Huru skulle jag kunna gå ifrån min hustru?» —

Han sträckte ut handen efter henne, men hon drog sig undan med vämjelse. Och brodern satt där och muckade för hvar matbit han för-tärde. Och såg på Matti och såg på hustrun — och det var endast vämjelse och fiendskap i de blickar, med hvilka de granskade hans eländiga vanskaplighet. — Han hade varit deras herre hittills; men nu var hans herravälde slut; han var blind, och de hade väldet öfver honom.

— »Det kan just vara detsamma om vi tåga eller tala om det för honom», hviskade brodern åt henne. »Han kan så gärna få veta det strax!»

»Tala om det» — hvad då, undrade Matti och slutade tugga på sitt bröd. Och han kände på deras tystnad och deras köld att de bedrogo honom och att han var ibland fiender.

— »Ja kanske är det bättre», hviskade hustrun tillbaka åt brodern.» — »Tala om det du.»

— »Nej — säg det du.»

Matti väntade — och anade. Och så berättade hustrun stammande och osäkert — och Matti var alltid långt före med sin aning. — De hade trott honom vara död, sade hon, och de hade börjat lefva som man och hustru, — och det tänkte de hålla på med. —

— »Du kan inte begära att jag skall vara kvinna åt en sådan eländighet, som du nu är. — Men jag skall vara vän med dig — och jag skall sköta dig och vårda dig.»

Brodern blef också helt vänlig. — »Mat och husrum skall du få af mig så länge du lefver», sade han.

Matti sade ingenting. Men han stötte bort hustruns hand, som börjat smeka hans hufvud, sköt sakta maten ifrån sig och trefvade sig utmed väggen bort till sin säng, som stod kvar på sin gamla plats. Och där satte han sig och rufvade utan att säga någonting, satt där timme efter timme orörlig och satt kvar ännu, när de andra gingo in i kammaren och lade sig. —

— Om han ändå kunde se — om han ändå kunde se! — Hans instängda syn brände som eld i hans hufvud. — Han började rycka och slita i huden, som torkat fast framför ögonen — slet och ref med naglarna så att blodet rann, ända tills han fick bort en bit och fick håll framför ena ögat. — Han trefvade fram till spisen och gräfde i askan — det lystes och

glimmade där, — — — han såg — *han såg igen!* —

— Han fick tag i en pärtä och tände den och lyste sig omkring. — Under taket låg virke upplagdt till torkning — han tog en lång smärt stam därifrån och körde in dess ena ända bakom spisen, medan den andra ändan stöddes fast emot motsatta väggen. På så vis spärrade han till dörren till kammaren, där brodern och hustrun sofvo. — Så tog han en hel bundt pärtor, tände eld på dem — gjorde brasa på golvet framför deras kammardörr, och tände på halmen i sin säng och gick så ut och stängde stugudörren utifrån.

— »Behåll henne nu så länge du lefver», sade han och stod ute på vägen och såg på huru det brann. — Det hade tagit bra eld — inom en half timme slogo lågorna ut på alla sidor, ännu en half timme, och af hela nybyggarstugan återstod endast en hög glödande och sprakande bränder. Och röken och gnistorna slogo mot skyn eller flögo in mellan furornas stammar, där det susade så underligt dystert.

Matti stod där och såg med sitt ena blodiga öga — och njöt af hur grannt det brann. Ett hemskt grin hade stelnat öfver det vidriga ansiktet, och när stugan störtade samman, gaf han till ett vrålände skratt, som gaf eko långt borta i ödemarken.

— De hade inte försökt komma ut en gång, — — de hade sofvit så godt att de ingenting märkte, förr än röken var öfver och kväfde dem!

Han rusade ned till elden — tog en stor brand, släpade den med sig bort till vännens stuga och lade eld äfven under den. — Han skulle nog komma att bli glad vännen, när han kom tillbaka, att ha en så stor askhög att låta sin hustru vara värdinna öfver! —

— Men hvarför hade han varit en dålig vän — lämnat Matti i björnens klor och låtit brodern ta hans hustru! — »Hvarför dödade du inte björnen!? — Nu äter björnen ditt bo!» — — —

När den andra stugan stod i ljusan låga, vände Matti ryggen åt nybygget och gick tillbaka samma väg som han kommit, ända till det ställe, där stigen slutade. Där satte han sig på en mossig sten och väntade.

Han hade hämnats!

Han satt där timme efter timme och väntade, och det blodiga ögat stirrade inåt skogen åt det håll, hvarifrån den gamle skulle komma. Hans vrede lade sig — det blef småningom öde inom honom, — broderns, hustruns och vännens bilder bleknade och försvunno ur sinnet. Men någonting lefde där ännu och jäste. En tanke arbetade sig småningom fram — han frågade sig *hvarför* han nödgats göra detta, —

hvarför han hade mördat, — *hvarför* de hade varit trolösa mot honom, bror och hustru? *Hvarför* hade han nu varit maktlös inför dem? Han som tidigare tvingat dem motståndslösa — henne till kärlek, honom till arbete, — endast med en blick. — —

— Han kastade upp hufvudet. *Det* var det — de hade lydt *endast under makten af hans blick*, och han hade ju varit blind nu, — han hade ej kunnat befalla dem som förr!

— Och *hvarför* hade han blifvit blind — björnen hade ju skonat hans ögon!? — Den gamle hade botat honom — men *hvarför* hade han då låtit huden torka fast framför ögonen!? — *Hvad* hade den gamle haft för afsikt med att så *spärra in honom inom sig själf!* Ty ej var det endast för att få ljuga sina barnsagor för honom och få en som trodde på dem! — Nej — den gamle var falsk, bakslug, *sniken*, — han ville ha ödemarken för sig och vara ensam herre här, — han ville ha bort nybyggarne, därför hade han låtit Matti fördärfva dem! — Allt var den gamles fel, — *det var den gamle som hade mördat hans bror och hustru*, — Matti var ingen mördare och mordbrännare. — Han hade endast varit dum! — —

Det blodiga ögat stirrade hotfullt inåt skogen — — det väntade ingen vän därifrån mera — endast en fiende! Matti hade inte hämnats ännu!

Han drog ned mösskärmen öfver ögat, när han såg den gamle komma emellan trädstammarna. Han sade ej ett ord till hälsning eller svar, endast tog den gamles hand och lät honom leda sig bort igenom skogen. De kommo ned till sjön och stego i båten. Den gamle tog en åra, stakade båten ut genom den fräsande vassen och skulle gå förbi Matti bort till robänken. Då fick han en oväntad knuff, förlorade balansen och föll i, så att båten sköt åt sidan af farten. — Ett svagt rop — en hand sträcktes upp ur vattnet efter hjälp, och så var den gamle försvunnen.

Matti satt där alldeles stilla en stund och såg idiotiskt framför sig, utan att rätt veta hvad han hade gjort. — Så fiskade han upp den ifallna åran och rodde ett stycke.

Plötsligt fick han en idé. Han borde se efter hvar den gamle låg, vattnet var ju så klart att han borde kunna se det. Han rodde ett stycke tillbaka och lutade sig ut öfver relingen för att se, men studsade tillbaka darrande i alla leder.

Ett ansikte hade stirrat emot honom därnere ifrån djupet — ansiktet af ett fasansfullt vidrigt odjur, — mera ett stort rynkigt ärr än ett ansikte, — med en sned halföppen mun hotfullt tjutande med den ena — hånfullt skrattande med den andra munvinkeln — med ögonen

slutna, men i pannan under hårbrynet en blodig öppning, ur hvilken ett vansinnigt öga stirrade. —

Han tog mod till sig och lutade sig öfver andra relingen — samma blodiga öga stirrade på honom — samma sneda mun hotade och hånade därnerifrån djupet.

Han gaf till ett vrålände af fasa, som skogen upprepade, — som bärgväggen återkastade i ett hånskratt af hundra ekon, — hela naturen skrattade åt den vämjeliga karikatyr, som sjön visade upp, och skrek ut hans fulhet för hela ödemarken. — — Det där missfostret — det där inbegreppet af all fulhet — hade kommit hit till skönhetens hemvist och velat taga väldet och blifva herre och föröda ödemarken med sin eld och sin yxa! Endast för att fylla sin mage och blifva rik! — —

Han skrek och vrålade som en galning — det var ju hans eget ansikte han hade sett! — Men hvarje hans klagorop kom tillbaka som hånskratt ur skogen. Och gripen af en fasa, som jagade i kalla rysningar genom hans kropp, rodde han i land till holmen med all kraft hvaraf han var mäktig — hoppade ur båten och lät den drifva. Gick in i den gamles koja, drog till dörren och satt där inne i dunklet ensam och darrade af ångest.

Nu först förstod han att det varit bättre för honom att aldrig kunna se mera, — att

han mördat sin välgörare och vän, och han ville gråta, men han kunde ej, — han ville skrika, men han vågade ej höra ekot af sin röst.

Småningom lugnade han sig, då han satt inne i kojans mörkaste vrå. — — Det var ej möjligt att han kunde se så ut — det hade varit en synvilla endast — eller var det ansiktet af något sjöns odjur som han hade sett! — Ja det var det! —

Han kände sig trött och sjuk som när han låg där efter nappataget med björnen, och gubben satt bredvid honom och pysslade om honom, och väckte hans fantasi till lifs och lärde den all ödemarkens härlighet. Han försökte se den igen, — men i hans inre fanns endast *en* bild inbränd, bilden af hans eget ansikte — nej icke hans — icke hans — han kunde icke se så ut! — Han försökte tänka på annat, men alltjämt kommo tankarna tillbaka i samma spår, och plötsligen såg han det igen, nu stort och fyllande hela stugan, det där förvridna, hånande och hotande ansiktet, som stirrade på honom med ett blodigt öga snedt i pannan. —

Huttrande och kvidande steg han upp och började gå rundt i stugan som ett instängdt vilddjur, utan afbrott, timme efter timme, tills han plötsligen sjönk ihop och somnade in.

Han for upp yrvaken — han hade drömt — han var hemma i sin egen stuga igen — i

rummet bredvid låg hustrun och brodern, och han skulle hämnas. — Han gräfdde i spisaskan efter glöd att tända på huset med — men allt var slocknadt och kallt.

Borta på bordet lyste något. Han gick dit — det var kantele, som låg där; månskenet lekte in genom den halföppna dörren och smekte silfverglans af dess strängar. Han tog kantele, gick ut på trappan och satte sig, tog den på knäet och ville spela; — men hans fingrar kunde ej röra strängarna rätt, de skorrade och skrällde och ville ej gifva välljud ifrån sig. Han gick in och ställde den på bordet igen, lade sig och somnade in.

En förfärlig hunger väckte honom — -- han steg upp och sökte igenom hela stugan, men fann intet, — sökte igenom hela holmen, utan att finna ett bär, utan att se ett lif. —

En liten fågel kvittrade i björkens topp och flög bort öfver sjön i skogen. Han ville göra sammaledes, fara öfver till skogen och söka sig föda. — Men båten var borta — den dref där långt ute på sjön, och i den var den gamles bössa. Han tog af sig och gick ned i sjön för att simma efter den — men gaf till ett tjut och for upp på land igen — ansiktet stirrade emot honom ur djupet hvar han än ville stiga i — ansiktet af ödemarkens onde

ande. Och på hans klagorop svarade eko med hånskratt på hånskratt.

Den hade honom fången nu, ödemarken,
och skulle ej släppa sitt offer.

Han väntade tills det blef natt för att simma öfver då — men om natten sken månen, och då grinade det ännu hemskare emot honom ur sjön.

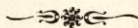
Flere dagar gick han så rundt om holmen, gång på gång, svag och usel af hunger, och han vred sig af smärta och dödsångest. Och alla nätter sken månen.

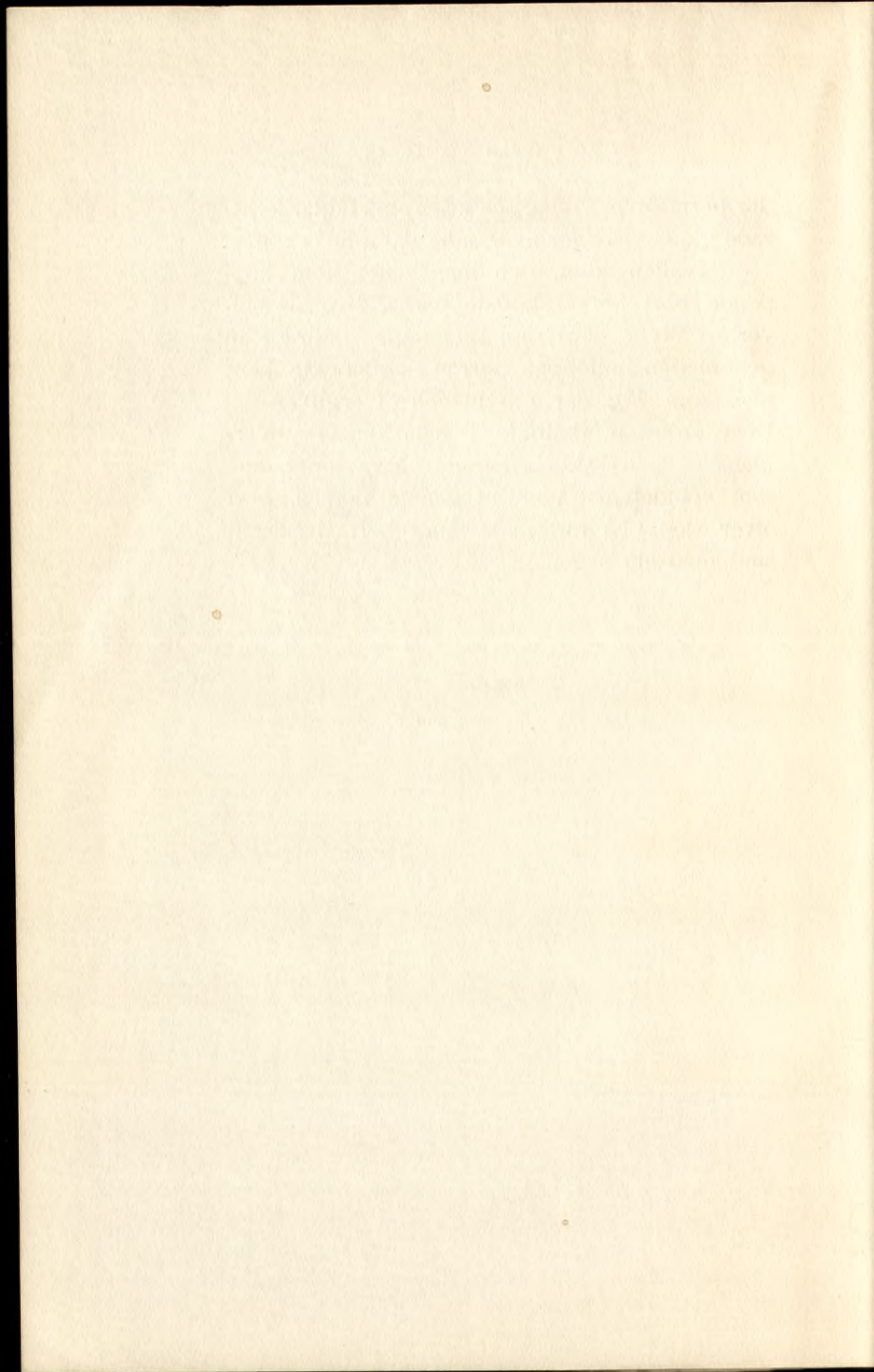
Ändtligen tycktes han ha lidit nog. — En morgon låg båten där och vaggade alldeles nära intill stranden. — Det var endast några famnar ditut — han tog mod till sig och steg ut i sjön för att simma efter den. Men krafterna räckte ej till; när han simmat några tag, kände han att han ej skulle orka fram dit, utan vände och ville simma i land igen. Men under honom stirrade ett blekt ansikte ur djupet, vansinnigt, förvridet af hunger — fasan isade igenom hans lemmar igen, han kunde ej röra sig mera, gaf endast ifrån sig ett svagt kvidande och sjönk kraftlös i djupet.

— Båten låg där och simmade ensam och tom — — i vassen på andra sidan kväkte andmor undervisning åt sina ungar som förut — — svanherrskapet sköt i stolta bukter fram

där borta öfver viken, och tusen små fåglar kvitterade glada visor för hvarandra där inne i skogen.

Kvällen kom, och månskenet kom hoppande bort öfver skogstopparna, byggde silfverbros öfver sjön fram till stugan, dallrade in genom den halföppna dörren och smekte kantele, som låg där ensam och öfvergifven. — Dess strängar dallrade i månskenets silfverglans — och sakta klingade några toner, fina som spindelväfstrådar ut genom dörren, bort öfver sjön och förtonade långt borta i fjärran land med sin saga.

DEN SYMBOLISKE ÄKTA MANNEN.

THE UNIVERSITY OF CHICAGO LIBRARY

Den symboliske äkta mannen.

På en fuktig äng borta på den gamla sagoön Rügen stod gamle storkfar på ett ben och funderade. Han var så djupt försjunken i tankar att han lät mången skön groda hoppa sin näsa förbi, till stor förargelse för sin kära fru.

Det hade nämligen kommit ett ungt äkta par till orten. Från norden hade de kommit, och äktenskapet i norden har blifvit så besynnerligt nu för tiden, att döma af böckerna! Fordom, under den gamla goda sagotiden, medan människorna ännu trodde på honom, på storken, då var det ingen nöd! Men nu var världen totalt upp och nedvänd!

Diktarena hade förvridit hufvudet på människorna, så att de numera ej trodde på någonting längre!

De där fördömda diktarena med sina »sanningar» om lifvet! Alla öfverdrefvo de, alla utan undantag! Och kärleken gjorde de antingen så romantisk-deklamatorisk eller så osed-

ligt realistisk, att en hederlig stork hållre flög till skogs, än han befattade sig med någondera! Det senare, det realistiska var nu högsta modet, och *det* hatade han som pesten! Men han kunde vänta, hans tid skulle väl engång komma igen! Det nu herskande modet var endast en reaktion emot den där gammalromantiska kärleksapparaten, hvilken småningom smugit sig ut ur böckerna och in i verkligheten, och som sådan hade den ju skäl för sig! Ty den där eviga historien om honom och henne, hvilka fingo eller icke fingo hvarandra, efter flere hundra sidor af oerhörda lidanden och svårigheter, hvilka ställde sig så i vägen för de unga tu, att deras blyga älskogslycka endast kunde blomstra emellan raderna, — allt på det det odjuret till diktare skulle få ett större honorar; — att de nutida diktarne riktade sin uddiga satir emot den svindeln, det hade han ingenting emot! Ty det kunde ingen hederlig stork längre stå ut med!

Men det hindrade honom ej att också genomskåda de literära underdokterne för dagen! De voro precis som alla andra reformatorer! De fråntogo människorna den ena villfarelsen endast för att gifva dem en annan ännu värre! D. v. s. egentligen hvarken togo eller gäfvu de, ty äfven *de bevisade* ingenting! Men de uppfunno de nya, goda slagord, hvilka

mänskligheten älskade mera än bevis; de föregingo med moraliskt mod i omoraliska ting och ställde eviga problem under ändlös debatt. Och nu hade de snart kommit därhän att förvandla kärleken till boskapsskötsel, i det de fastställde typen för den starka och hänsynslösa människan, hvilken inrättar sin kärlek hygieniskt och ordnar sitt kön metodiskt.

Åh hvilken enkel metod, hvilken lätt hygieni! Dödssynd är enligt den endast att ej blindt och hänsynslöst lyda naturens bud, när den nyckfulla inre rösten förkunnar, att nu är det rätta ögonblicket inne och den rätta personen kommen. Och det enda bud som finnes är: frihet, jämlikhet och godt, kärleksfullt kamratskap emellan man och kvinna, — frihet att offra åt den heliga elden trots alla de betingelser samhället ställer för dylika offer, — frihet att efter behag vara Adam och Eva i något privatparadis, — Adam, som endast behöfver vakna ur den med de långa byxorna slutande skapelseslummern, för att finna en Eva beredd att utan vidare falla i de armar han knappt behöfver bekväma sig att öppna engång! Och rättighet att förhåna fikonalöfvets tyranni, skratta ut synden, hvilken blef sådan först sedan den gamle ormen, afundens kärleksfattiga symbol, uppfann det ordet, bannade kärleken in i eganderättens begrepp, och gjorde till stöld, hvad som

dittills var en hvarken skyldig eller oskyldig njutning!

Frihet att älska utlofvade de, — som om kärleken någonting bekymrat sig om några förbud! Och jämlikhet — ack den jämlikheten!

— »Kommer till mig I alle, som ären be-
dröfvade eller dumme», säger han, — den mo-
derna bohemjargonens frälsare. »Jag skall be-
fria eder ifrån fikonalöfvets tyranni! Hos mig
finnes intet att läsa emellan raderna! Alla män-
niskor äro bröder, lika berättigade att förstå
så som jag vill, och lika oberättigade att för-
stå annorlunda. Fantasi är lyx; den förör-
sakar endast onödigt bråk såväl i lifvet som i
konsten; — vare den härmed afskaffad! Det
poetiska adelsdiplomet har jag rifvit sönder och
blifvit demokratisk plebej, och i enlighet där-
med vill jag nu reformera världen. Sanningen,
endast sanningen fån I af mig, — af *ingen
annan* än mig!» —

Och så ljuger han för dem sina sanningar
om naturen, om kärleken och om det eviga
lifvet, lika friskt som någonsin en gammal
romantiker. Den senare kallade sitt ljugande
för att »fantisera», den förre kallar sitt »kon-
statera fakta.» Det är hela skilnaden!

Men, du min skapare, sådana människor
den senare skaffade till världen! —

De gamle medicinmännen framtröllade väl med sin konst hela generationer af odugliga herdinnor och blodfattiga romanhjältinnor. Men dessa dådkraftens, jämlikhetens och den fria själfmedvetna kärlekens predikare, hvad *de* åstadkommo var ju rent af oaptitligt! Om männen var det aldrig värdt att säga ett ord engång; men kvinnorna! Det finnes ju inga kvinnor längre, utan endast såkallade »kvinno-gestalter!» Födda i någon förvriden diktarehjärna och dåligt kopierade af värligheten! —

När gamle storkfar kommit så långt med sina funderingar, klapprade han belåtet med näbbet.

— Där hade han nyckeln till den unga nordiska fruns lifsgåta! Hon var naturligtvis också en sådan där kvinnogestalt, hon såg hvarken glad eller bedröfvad ut, men så djupt begrundande. — Men han skulle försöka sina trollkonster med henne, ja det skulle han! Alla storkars gud vare lofvad, ännu hade han ej glömt af dem! Han skulle hämnas på henne för all ringaktning, som kom honom till del nu för tiden!

Han häjdade sig ett ögonblick.

— Men huru kom det sig att han kände ett så lifligt intresse för henne!? Damer af hennes slag brukade han annars ej bevärdiga med en enda tanke! Men hon manade

fram något minne för hans inre syn, — hon liknade — ja — hon hade en *stor* likhet med någon, för hvilken han hade intresserat sig förr! Underbart! Han flög ju så sällan norrut!

Där hade han det! Engång — det var för länge, länge sedan, blef han drifven af stormen till ett land långt uppe i norr och flög då tillfälligtvis förbi ett öppet fönster. Därinnanför såg han en gammal fru sitta helt ensam; — hon intresserade honom ej vidare. Men i det rummet var ändå något egendomligt, något som kom hans storkhjärta att klappa fortare; — *en groda i ett akvarium!* Och en sådan groda det var! Dag ut och dag in flög han fram och åter för det fönstret och beundrade den stora, feta, välfödda grodan; en sådan hade han ej under hela sitt lif lyckats få äta! Och så kom han sig till att också närmare betrakta den där gamla frun, som annars ej var vidare märkvärdig.

Hon satt där i sin bekväma länstol, suckade, lättade då och då på sig och stirrade ut genom fönstret. Alltid satt hon där sysslös och stirrade, när storken än flög förbi. Att döma däraf och af hennes grodas storartade välmående utseende, var hon väl tämligen förmögen. Då och då tog hon några döda flugor ifrån en tallrik och kastade dem i akvariet. Den feta grodan sköt som en pil genom vattnet, gapade

och sväljde ned flugorna, kröp därpå upp på en sten, blef sittande där uppsväld och slemmig, stirrade idiotiskt och snappade efter luft. Och den gamla frun talade till sin groda, som vore den ett förnuftigt väsen.

— »Så ofta jag ser dig, måste jag tänka på min salige Leonhard», sade hon. »Du ser nästan lika klok ut som han. Den käre, gode Leonhard! Men, det gagnar till intet att sörja honom mera, — det måste ju gå som det gick, — alla måste vi ju en gång dö!»

— »Alltså icke endast rik, utan äfven enka», tänkte storken.

— »Men det är säkert, att hade jag ej den flickan, så hade jag längesedan följt dig», suckade hon en annan gång åt grodan, i tankarna alltjämt talande med sin salige Leonhard.

Men huru noggrant storken än såg sig om, kunde han dock ej upptäcka något barn, hvadan han antog att den gamla frun sändt sin flicka till någon renommerad bildningsanstalt, för att låta ordentligt förvrída hufvudet på henne efter det allra sista modet.

»Ja, de barnen, oss gamla låta de sitta här ensamma och allena! Och det blir så tomt och öde omkring en», sade hon och kastade några flugor åt grodan. »Du kära, gamla padda, *du* blir mig ej otrogen! Du hjärtans kräk!»

— Att hon kunde tycka så mycket om en groda var för storken svårt att förstå. Han älskade dem visst, han också, men på ett helt annat vis. Men gumman förstod sig nog inte på grodor! Alltså var hon väl ej alltför slug! —

Den gode storken visste nämligen ej af att hennes salige Leonhard hade intresserat sig för naturen. Naturens under, hvilka herren så vist och ändamålsenligt inrättat, upptogo all den tid han hade ledig ifrån att äta, sofva och sköta sin affär. Sista våren han lefde fick han ett infall. Han tog upp litet grodslem ur ett dike och lade det i sitt akvarium. Grodans förvandling var ju ett af de märkvärdigaste af guds under i naturen. Och därför, när han icke åt, sof eller skötte affären, satt han där ihärdigt och följde med grodans utveckling. Och när han dog, fortsatte hans trogna maka det med grodans utveckling, af pietet för sin salige mans minne.

Först kommo små svarta tingestar med svans ut ur äggen och kilade i tusental om hvarandra. De växte, fingo gälar, — en del dogo och slutligen simmade några klumpiga odjur — bara mun, mage och en bred stjärt, om hvarandra och konkurrerade om att svälja smuts och blifva stora.

Så fick en af dem ett par små knölar nedanför magen, där stjärten började, och af

knölarne blefvo två små grodben. Vips voro alla medgrodorna öfver den »vanskapade», som vågade vara före sin tid; de trängdes om den så många som kunde komma åt och sögo och sletto i de späda bakbenen, tills den olycklige gaf upp andan och sjönk ned till akvariets botten som ett utsuget svart skinn.

De svarta skinnen tilltogo snabbt i antal, ty så snart någon vågade sig fram med det nya fortskaffningsmedlet var han dödens inom några ögonblick.

— Besynnerliga djur! tänkte herr Leonhard när han såg det.

Men när den sista grodungen skipat rättvisa med sin sista medgroda, och det så började skjuta ut bakben på den själf, kände den det helt naturligt. Rofdjursnaturen gled småningom af den, som hade den aldrig funnits till, — stjärten föll bort, den gamla huden likaså. Och ut kröp en fyrlemmad, klumpig individ, en fullfärdig, välädel groda som älskade fredligheten och hade ett stort skönt gap att fånga små läckra flugor med. Man behöfde ej vara kvick och fyndig, när man väl kommit sig så långt upp på samhällsskalan som att blifva en välsituerad groda. Bara ha det stora gapet och kunna göra de riktiga sparkarna med bakbenen. Då kunde ej flugorna — det läckraste som fanns, undgå att falla

ända in i magen, utan att man behöfde önska sig det en gång! — — —

Den gamla frun suckade och kastade ännu en fluga i sin aflidne mans groda. Den hoppade, snappade, sväljde och stirrade på sin välgörarinna. Denna stirrade tillbaka.

Och så sutto de där, de båda goda varselerna och hade det godt och älskade fredligheten som de hade ärft af sina föregående leds rofdjursnaturer utan att veta hvarför. Och hade endast innerst i någon vrå nära magen en orofull känsla af att lugnet och fredligheten kanske kunde taga en ända.

Men det var väl bara en kvarlefva af den uppehållelsedrift, som hindrat deras saliga förfäder, af hvilka de ärft fredligheten, ifrån att sticka ut det fredliga djurets bakben för tidigt ur rofdjursskinnet, räddat dem från att blifva utsugna och förmått dem att hållre suga ut! — — —

* * *

Det var länge sedan storken hade flugit förbi det där borgerliga fönstret. Men han kom i håg den där gamla frun som om han hade sett henne i går. Det var rent af påfallande så den här unga nordiska frun liknade henne! Enda skilnaden var, att den gamla fruns flegma hos den unga ännu endast tedde

sig som svårmod, intressant svårmod. Annars kunde han svärja på att hon var dotter till den gamla grodtämjerskan, ty så snart han såg henne, kom han att tänka på den där feta grodan i akvariet. Och en sådan läcker groda det var!

— Alltså *därför* hade hans gamla storkhjärta börjat klappa liffigare vid hennes anblick, — *därför* hade han på en gång förlorat aptiten på sin hemtrakts löfgrodor!

— Annars kunde han inte tåla de nutida människorna! Han var ett barn af lifvet ute i den fria naturen, men *de* voro ej stort bättre än sådana i akvarium inspärrade grodor, hvilka han ej kunde komma närmare in på lifvet. Där kraflade de om hvarandra i sitt bildningsvatten, hvilket byttes om då och då för hälsans skull, och snappade och slukade då och då någon död åsikt, hvilken presenterades dem på tallrik af den för tillfället gängse dagsmoralens mest omtyckta flugfångare.

Men då den unga frun det oaktadt gjorde honom nyfiken, så kunde han ju intressera sig litet för henne och våga ett försök. Fastän han nog såg hvad för en andas barn hon var! — — —

Han hade rätt den gode storken, hon var verkligen hvad man kallar en bildad dam.

Hon hade läst allt läsbart emellan himmel och jord; — inom skönlitteraturen fanns ej ett

betydande namn, om hvilket hon ej kunde föra en bildad konversation med egna åsikter.

Och för dessa hade hon alltid färdiga bevis till hands, späckade med lämpliga citat ur det beträffande värdet. Eller visste hon åtminstone hvad den eller den berömde kritikern hade skrivit så träffande om saken.

I musiken älskade hon Chopin — isynnerhet hans Berçeuse — den där, ni vet, som Popper-Menter alltid fick lof att spela för gamle Liszt! Och hon svärmade för Wagner men hatade all dansmusik och operett, hvilket ju ej *var* musik! Att man kunde beundra Offenbachs humor kunde hon aldrig få i sitt hufvud, — men för klassikerna hade hon en stor respekt. — Man fick visst lof att höra om dem flere gånger, förrän man begrep dem — och man begrep dem icke rätt ändå! — Men det kunde enhvar förstå strax att det var riktig, gedigen musik!

Kokkonsten bekymrade henne föga. Hon hade visst all den beträffande literaturen inbunden i guldsnitt ute i bokskåpet. — Men hon var af förmögen familj, hade alltid fått följa sina böjelser och hade ej behöft gå ute i hushållet och lära sig. Herre Gud — en kvinna kunde väl ha andra intressen i lifvet än att laga mat, och sådant!

Men hon hade varit i pension i Schweiz och lärt sig måla blommor på porslin och teckna

i sot och tusch. Och där hade hon lärt sig färgläran, visste reda på komplementfärgerna och ansåg sig nu hafva ett raffineradt färgsinne. Och konstutställningar hade hon studerat både i Paris, Berlin och Dresden. Ja, det fanns högst få berömde mästare, af hvilka hon ej sett en tafla eller åtminstone en liten radering.

Och hon var med på den moderna riktningen inom måleriet och skulpturen — naturligtvis med iakttagande af all nödig respekt för de gamle. Ty någonting så gudomligt som den mediceiska Venus, eller Rafaëls madonnor hade de moderna ännu ej att visa upp!

Hennes naturell tilltalades starkt af den nya impressionistiska riktningen, — hon kunde till och med definiera begreppet impressionism med egna ord — förstod det alltså. Och hvad hon förstod det kunde hon njuta af.

Men för symbolismen hade hon otaliga ack! och herre je! till hands.

Symbolismen, den var hennes allt i allom, den var henne ett inbegrepp af *allt* det högsta inom alla grenar af modern konst. Och isynnerhet inom litteraturen!

Maeterlinck hade hon läst hel och hållen — naturligtvis på originalspråket! Och Edgar Poe — åh den Poe! På honom kunde hon aldrig bli mätt.

Han *var* symbolist också, Poe, fastän han dog långt innan det begreppet blef ett ord — hon kunde slå sig i backen på att han var det! Och det var hennes egen upptäckt!

Hon hörde ej till den flickgeneration som citerade Heine; — någongång kunde hon visst komma med ett oundvikligt gammalt citat, men då endast i ironiserande ton och med ett menande leende, som sade ungefär —, att nu lekte hon gammaldags modejournalflicka!

Naturalismens betydelse kunde hon ej underkänna, fastän hon då visst inte ville ha någon beröring med de »bokhållarsjälarne» som skrefvo naturalism! Och att Zola ej blef invald i franska akademien gillade hon absolut! Naturalismen var en öfvervunnen ståndpunkt — det var länge sedan hon lärt sig det. Hvad som numera kom till af den sorten dömde sig själf till döden. Och af den sorten var allt, i hvilket begreppet kön lyckats smyga sig in någonstans emellan raderna. Fick hon bara så mycket som en aning om det där otillåtna något, så kunde hon genast afgöra att boken var naturalistisk och minst tio år för sent kommen till världen, — om ock ämnet var nytt. — Ty kön fick man ha i böckerna endast förr i tiden! Nu begagnade man sig mest af symboler! Åh, den symbolismen! —

Hon hade naturligtvis hört talas om dekadenter och bohemer — men ej tagit vidare notis om dem håller.

Det fanns ju så mycket skönt för dem som sökte skönheten; — solen sken ju och fåglarna kvittrade och blommorna blomstrade. Man behöfde ju ej roa sig med pessimism! Nej! symbolismen, det var hennes domän!

Där fick hon näring för hela sitt obestämda rika inre skönhetslif, hvilket var dömdt att försmäktas i hvardagslivets dödande tråkighet! Och därför hade hon inrättat hela sitt hemlif symboliskt.

Hon ville se den som kunde göra henne det efter! Småsinnet förstod endast att putsa upp långledan åt sig med litet kinesiskt allehanda, så länge det var modernt och sedan med något annat dekorativt. Men hon hade sin smak för sig och brydde sig aldrig om modet för dagen! Hennes boudoir kunde ingen i hela Helsingfors visa upp maken till. Vid inredandet af den hade hon riktigt släppt sitt raffinerade färgsinne lös. Samman med hennes symbolistiska fantasi hade det åstadkommit ett under af enkel ren skönhet, hvilket tillfredsställde hennes öfverkultiverade findecieslemaks anspråk på raffinement och gaf henne den nödvändiga infattning, i hvilken hon kunde hänge sig åt drömmier utan besvär och vara sysslolös utan ondt samvete. —

Den enda möbelen i boudoiren var en jättestor divan, öfverklädd med blodrödt siden och belastad med kuddar och dynor af alla former och storlekar.

Golfvet var betäckt af en smyrnamatta så mjuk att intet steg blef hörbart, en matta i underligt mönster. Rödt och blått i sina djupaste nyanser vindade i ormande våglinjer om hvarandra och blefvo ett för ögat, ett enda oroligt färghaf, ur hvilket divanens klara röda höjde sig i dominerande ensamhet. Väggen bakom divanen pryddes af en mörkbrun björnhud, utspänd på nattsvart kläde, mjukt draperadt öfver hela väggen. Det svarta klädet sträckte sig vidare, bredde ut sig som ett dystert bårtäcke öfver hela taket och öfvergick på motsatta väggen i de rika vecken af en mörkt mossgrön portière.

En fruktansvärd drake med fjällig svans och hvassa klor var utsydd med rödt silke i den mest fasaväckande pose öfver det svarta bårklädet och grinade gräsligt emot en i guldtråd broderad modig kines, hvilken hotade den med kroksabeln evigt lyftad till ett mördande hugg. Golfmattans oroliga färghaf, — portièresens dunkla mossa och bårklädets svarta natt öfvergingo alla i den tredje väggens glänsande blå sidenyta, hvilken gradvis genomgående alla nyanser från djupaste mörkblått, midt på väggen ljusnade till klaraste azur.

Midt i azurn låg en svart svan med glödande ögon styf och orörlig och trotsade alla ljusets försök att kläda den i lifvets färger.

Den motsatta väggen upptogs helt och hållet af ett från golf till tak gående fönster, hvilket insläppte det lifgifvande ljuset i färgsymfonin. Det silades in genom en gardin af tunt gult siden och förvandlades från tryckande gråvinterdag till varmaste solsken, hvilket smälte alla färger samman till ett enda brokigt virrvarr, — exploderade i divanens blodröda vassinne för att förtona i lugnet af den allt dominerande ljusa azurn, där den svarta svanen flöt, mörk och otillgänglig som en olöst gåta.

Den svarta svanen — den var hufvudsaken! Den var då ändtligen en symbol — hon visste inte riktigt för hvad, — men den passade så bra till symbol åt henne själf, tyckte hon.

— När hon om aftnarna drog sig undan till sin hälgedom och skrufvade upp den bakom sidentapeten dolda elektriska lampan, så att hela rummet genombäfvades af ett blått ljus, ut i hvilket den svarta svanen kastade en jätteskugga med glödande ögon och omslöt divanen på hvilken hon låg, — så kände hon sig som själen i detta själlösa skuggfantom, som sväf-vade där i det blå ljusets dallrande sago-skimmer.

Och det hände att af all den poesi hon hade lärt sig den gudomlige Edgar Poes dikt »Korpen» då föll henne i minnet, och, genombäfvad af mystikens heligaste rysningar deklamerade hon:

— »och ur denna dunkla skugga
aldrig höjer sig min ande,
aldrig mera, — aldrig mera, —»

medan ögonen tårades och hon försjönk i ett rus af salig hänryckning.

— Ack ja! Hon hade egentligen bort sätta dit en korp midt i den blå sidenazurn, det hade varit mera i diktens stämning! — En korp stor och gravitetisk, med utbredda flaxande vingar, så som Poe skildrat honom!

— Men den svarta svanen passade henne bättre, symboliserade hennes olycka bäst af allt! — Hon var stolt öfver sitt påhitt med den svarta svanen!

Svanen var centrum i all den färgrikedom, med hvilken hon kastade en brokig slöja öfver sitt evigt enahanda hvardagslif — eller bedöfvade sig mot dess irriterande invärkan. Den var den döda själen i det bizarra bo hon komponerat åt sig af reminiscenser ur hvad hon sett, hört och läst, — och den var motorn till det minnets kaleidoskop, i hvilket hon till tidsfördrif sammanställde brokiga bilder med bitar af andras sönderfallna hugskott. —

Hon kunde ligga långa timmar utsträckt på divanen i sitt allra heligaste, bedöfvad af de starka färgeffekterna och den kväfvande parfymdoften, och om och om grunda ut det hemlighetsfulla djup i sitt minne, där hon inbillade sig hafva sin lefnadslycka begrafven.

Endast hon själf fann vägen till denna hennes hemlighets graf. Och hon vände åter och åter dit med sina tankar, — lät dem kretsa kring den enda tilldragelsen i hennes lif likt nattfjärilar flaxa om den ljuslåga, i hvilken de skola gå under, — och sökte oafåtligt göra en förhoppning af hvad som endast var ett minne. —

Det hände henne en gång, medan hon låg där och grubblade, att hon plötsligt förlorade känslan af att ligga. Hon kände som sväfvade hon fritt öfver ett bottenlöst djup — fönstret bakom henne blef en öppning öfver henne, genom hvilken ljuset skimrade ned och återkastades ifrån afgrundens väggar, — medan djupt därnere, så djupt, att hon knappast kunde se den, den svarta svanen simmade och stirrade upp till henne med glödande ögon. Och hon greps af en häftig ångest för att falla dit ned, — strupen sammansnördes, så att hon endast med ansträngning fick luft, medan svanen tog gestalt af en som hon ej kunde glömma, blickade med giriga ögon upp till henne och

lockade så, att hon fick ett vansinnigt begär att störta dit ned till honom, oakadt ångesten förstenade henne.

Ett sådant anfall kunde vara flere minuter, och, när det upphört, kunde det räcka flere dagar, innan hon åter vågade sig in i sin bou-
doir. Ängsligt sökte hon då skydd hos sin man. Och han tröstade henne, så godt han kunde — på sitt vis.

Men hon ville icke låta trösta sig. Ett helt år hade hon motsatt sig hans trösteförsök, och ännu hade de ej kommit henne att glömma sitt ideal. Allt ännu väntade hon att hennes drömmars hjälte skulle komma åter, liksom den hemlighetsfulle mannen i »Frun från hafvet» och taga henne med till något obekant fjärran. Och hon skulle minsann vara modigare än Ellida, *hon* skulle förbli honom trogen. Men han kom ej. Och då hon var otröstlig, höll ej fadersglädjen sitt intåg i hennes mans hus.

Hon trodde värkligen på fullt allvar att den andre, med hvilken hon engång haft ett litet kärleksäventyr, skulle återkomma. Men den hon nödgades gifta sig med sade hon rent ut åt att hon endast kunde skänka honom sin aktning, då hennes kärlek tillhörde en annan. Att börja med var honom den saken tämligen likgiltig, då han framför allt hade gift sig med hennes förmögenhet. Och han kände förresten

till värdet af sådana där romanfraser! Men slutligen tyckte han det började kännas obehagligt. Det kunde ej få gå så här längre! En stor förmögenhet fick absolut ej vara utan arfvingar. Och slutligen skulle väl skvallret taga sig af saken! —

Han talade vid sin läkare. Och denne, som var en råbarkad människa, svor och duntrade öfver kvinnorna nu för tiden, och deras romangriller.

»Kantänka! Har varit litet förälskad en gång!» hånade han, då den unge äkta mannen berättade hvarför hans fru ej brydde sig om honom. »Hvad allt får man inte lof att höra! Men så är det: så snart en blind höna, hoc est en sådan där bildad familjeflicka, en gång hittar ett korn kärlek, så står hon där och gapar af förundran och tycker det är så besynnerligt, — så outgrundligt, — en riktig roman! Och blir alldeles högfärdsgalen, och inbillar sig vara något öfverjordiskt — mystiskt, — noch nie dagewesenes, — minst en svan, fastän hon ej är så mycket som en gås engång! —

Och så blir hon stående i evighet med sitt korn i näbben och svälter och kan inte se huru de andra hönorna rundt om henne äta sig mätta, och tror sig själf vara ensam om det där stora underbara. Medan tuppar och hönor gå rundt om henne i undran öfver hvad

i all världen som går åt kräket, och göra teorier och dikta upp perversa hypoteser om hennes förmenta abnormalitet. Då hon bara är dum, som står där med munnen full af mat och svälter, fastän hon kan svälja. Och så skall doktorn bota henne och tala om för henne att munnen är gjord för att äta med, gud-bevars!

Gif henne ombyte af luft, det är allt som behöfves! Låt henne dricka brunn, tills hon blir så trött att hon ej mer orkar behålla dumheterna kvar i sitt hufvud, — låt henne så resa och roa sig så, att hon kommer på andra tankar; — nå, jag vill ej vara läkare om det ej hjälper!»

Den unge äkta mannen följde doktors rådet, och efter någon tids kringströfvande på kontinenten, afbrutet af kortare uppehåll vid bad- och kurorter kommo de slutligen till den lilla badort på sagoön Rügen, där storkfar residerade. Där ämnade de hvila ut någon tid efter strapatserna. Men de hade grundligt missräknat sig.

Det var ett af de många små nästen vid Östersjöns kust, hvilka med säsongens och feriernas början förvandla sig från bondby till badort, döper om sina fiskarkojor till villor och sina villor till hoteller. De stora badorternas nöjen och bekvämligheter var man mycket riktigt ifrån och behöfde ej betala mer för det.

Men håller ej mindre, ty ett rum kostade i medeltal dubbelt så mycket som ett elegant sådant i Berlin. Med billigheten kunde det alltså hafva sin riktighet endast för dem, hvilka intet hade emot att logera i samma rum. — Fiskarstugans förnöjsamhet, inrättad per kvadratfot utrymme för far, mor och katten vintertid, lät med säsongens inbrott så ledigt som helst inrätta sig per kvadrattum för sex à åtta vida anspråksfullare innevånare. Men endast nattetid och i regnväder.

Vid vackert väder var byn en enda stor friluftsbarnkammare. Den unge nordiske äktamannen tyckte det var rent förunderligt så tyskarne hade mycket barn! Otaliga bebéer i den åldern, då man redan kan gå så och så många steg öfver golfvet utan att falla, och dyrkar diflaskan endast i största hemlighet, — unga män med och utan långa byxor, men med ett lefvande intresse för judefrågan och militärförslaget, — flickslynor legio slängande i gungor och hängnät hela dagen och visande orena underbyxor åt hela världen, obekymrade om allt hvad god ton heter, — »höhere Töchter» med Heine i hjärtat, öfvande den rätta svängen på kjolarna och studerande konsten att taga små steg med långa fötter, — alla svärmade de i oafbrutet stim hela dagen omkring på stranden, i skogen och på vägarna, fyllde luf-

ten med skrik, skratt och sång och gladde de gamla.

De gingo där så förnöjda, de kära gamla, och sågo på och fröjdade sig åt ungdomen, — par om par sakta och säffligt rullade de som breda skeppsskrof i dyning, herrn stegande med vänster när frun stegade med höger fot, och tagande sig en sakta törn emot hvarandra för hvartannat steg.

Några bebrillade tjänstemän gingo där med bekymrad uppsyn öfver hotande hyror, för små inkomster och för många barn, — feta borgersmän paraderade med kunglig hållning arm i arm med sina ännu fetare fruar — fruar med barn och fruar utan barn — och fruar som snart skulle få. Förutom alla de som gingo där, liksom Stormboms fru, för det goda exempellets skull.

Han nästan skämdes, den gode Stormbom, midt i all denna barnrikedom och blef så konfys och drömmande, att han visste hvarken ut eller in. Ofta kunde det hända honom, när han gick där ensam och vankade att där kom en liten guldhårig byting farande som en stormvind rätt in emellan hans ben och trasslade till dem, så att han ej rätt visste åt hvilket håll han gick. Och när han kom till sig igen och var på det klara med att den där längst försvunne bytingen egentligen hade bort få ett

rapp af hans käpp, så fann han sig gående ned till byn. Och, som alltid, stannade han då vid den stora landtgården, som hade ladugård med storkbo på taket, och blickade tungsint upp till den symboliska fågeln, som stod där på ett ben, begrundade någon storktillvarons olösta gåta och skänkte Stormbom alls ingen uppmärksamhet tillbaka.

Men när han satt med sin fru vid morgonkaffet på verandan och lät blickarna irra ut öfver fälten och ned till insjön, som glittrade fram där långt borta, kunde det hända, att både storkfar och storkmor kommo susande på kraftiga vingslag och beskrefvo några trollkretsar omkring villan, där de bodde, och flögo sin väg igen ned till ängen vid insjön. Han blef genast förtrollad, tog det hela som en tyst påminnelse om sina äktenskapliga plikter och gjorde leende sin fru uppmärksam på de båda ärevördiga sagofåglarne. En gång tillät han sig en skämtsam antydning med anledning häraf. »Om vi skulle ta och sätta *den* fågeln midt i din blå sidenvägg i stället för den svarta svanen», sade han, »den är häller ingen dålig symbol».

Han visste ej att han därmed uttalade en honom af storken ingifven trollformel, och ännu mindre att hans ord träffade hennes fixa idé midt i hjärtat. Ty så snart hennes tankar se-

dermera ville åter till den svarta svanen och från den till hennes drömmars hjälte, förirrade de sig i stället till storken och från den till hennes herr man, och det med samma intensitet som någonsin förr.

Men det begrep hon ej strax, utan blef stött öfver hans skämt och gick ifrån honom, bort genom skogen och ned till hafvet. Där brukade hon ligga hela timmar vid randen af strandslutningen och stirra ut emellan de höga grässtrån som fransade branten. Nedanför denna, på den med gulhvit flygsand betäckta långgrundna sanden lågo en mängd sysslösa människor och läto det blåsa på sig. Barfota barnungar kilade af och an med vattenkannor och spadar, anlade hamnar och kanaler — letade bernsten och kastade smörgås. Och i strandskvalpet stodo flere grupper af man, hustru, pigor och många barn uppradade, höllo upp sina kläder, stirrade ut i det toma intet, och skötte hälsan. Någon människovän hade inbillat dem att ingenting bättre befordrade välmågan än att stå så och så många timmar om dagen barfota i kallt vatten.

Stranden slingrade i mjuka buktlinjer vidare, svängde in bakom udden där långt borta till vänster för att så fjärran på andra sidan viken åter bli synlig, skjutande de blånande konturerna af en milslång halfö rätt ut i hafvet.

Längst ute på halfön buro bländhvita kritklippor den fasta mörka massan af skog högt emot himmelen, som lyftade de den i triumf upp ur Östersjöns djup. Några hvita husrader lyste som ljusfläckar emot grönskan och visade ångaren, som kröp därnere som en fluga i ett tvättfat, hvart den skulle hålla kurs för att komma till Sassnitz.

Ifrån badstranden, där familjerna stodo barfota och skötte hälsan och prydde naturen, steg en hundra fot hög sandvall tvärbrant upp. Och däruppe tronade bokskogen i ändlöst majestät så långt ögat kunde nå och skickade sina småbuskar i tusental utför branten att bereda vägen, på hvilken den skulle behaga utbreda sig under de närmaste hundra åren, ifall dess välde fick vara så länge. Nedanför bredde Östersjön ut sin af ingen skärgård brutna blanka yta till spegel åt herskaren. Några rödolvade segel gungade här, några hvita där, en rök långt ute på sjön förkunnade att en ångbåt banade sig väg där borta. Medan långt i fjärran väldiga kompakta åskmoln tornade upp sina fantastiska formationer och hälsade solen med gyl-lene reflexer och hotfulla skuggdjup.

Svalor flaxade af och till och fångade mygg — måsar och tärnor utförde de mest halsbrytande flygkonststycken — störtade på hufvudet i sjön efter en fisk — kommo upp igen, togo

sig en nyfiken titt in öfver skogen och flaxade så vidare sin eviga jakt med tunga välberäknade vingslag, — den starka nacken framsträckt och ögonen spjånande efter rof. Då och då låto de höra hesa skrik, likt skall af en föräten mops.

Hon tröttnade ej att betrakta den omfattande taflan, fastän timme efter timme förgick. I dag hade hon ännu ej badat, och hon var besluten att ej håller göra det. Ty hela veckan hade det varit blåsigt och högt vågsvall, och hon var helt matt och yr i hufvudet efter kampen med vågorna. Nu var sjön lugn och spegelblank och luften varm.

Men blott hon slöt ögonen, såg hon åter hafvet i uppror. Otaliga brottsjöar slingrade sina våglinjer i oafbruten enformighet fram öfver hennes näthinna, som hade den oroliga bilden etsat sig in där under de långa timmar hon legat på stranden och stirrat in i den eviga rörelsen. När hon vaknade om natten, så kunde hon ligga och se vågor af skuggor och ljus vinda sig i ständig följd; och det rytmiska brusets och dånet af sjöarne genljöd i oafbruten monotoni i hennes öron. Medan hon kände vågor af köld och hetta jaga hvarandra fram och åter genom huden, — genom hela kroppen, så att hon hvarken kunde stå eller gå, utan vacklade osäkert, som stode hon ännu i

sjön och brottades med den, stod emot underströmmens sugning och lät den ena störtvågen efter den andra öfvervåldiga sig.

Det var en känsla liknande den efter en längre sjöresa, under hvilken gungningen hunnit blifva en vana. Man går till sängs, och genast gungar bädden och hela rummet som vore det hytten på ångbåten; och den känslan återkommer ännu länge efter sedan man kommit i land.

I dag var hafvet lugnt och luften klar, men ändå kände hon dess upprörda vågor svalla genom hela sitt väsen, och kampen med brottsjöarna tycktes henne bli allt vildare i stället för att aftaga. Och hon hade ej vilja nog att befria sig ur den känslans våld.

Hon reste sig upp — men hade ej herravälde öfver sin kropp — det egendomliga spelet emellan musklerna började igen i ojämna omotiverade ryckningar. Och ömsom slungad af, ömsom motarbetande osynliga vågor, vacklade hon osäkert ned för den branta slutningen ända ned till stranden. I högsta ångest sjönk hon ned på sanden, tryckte hufvudet fast till marken och låg så länge och stirrade ut öfver den blanka vattenytan.

I ett nu voro ångesten och oron som bortblåsta — en underbar känsla af lugn hade kommit öfver henne som hade hennes med-

vetande blifvit ett med den jämna ytan, utmed hvilken hon lät blicken glida bort i det oändliga.

Och liksom när hon låg på divanen där hemma i sin boudoir och stirrade in i motsatta väggens blå azur, förlorade hon nu på en gång känslan af att ligga. Hon tyckte sig sväfva i upprät ställning — helt och hållet fri. Och hafsytan blef till en oändlig hängande duk af glänsande siden, och molnen ångor, hvilka stego upp utmed detta förhänge ur ett ändlöst djup, belysta och brokigt färgade af en dold ljuskälla.

— Hon lät blicken glida upp utmed den glänsande duken. Däruppe sköt en udde ut sin mjuka grönska, som vore den en löfklädd tvärbjälke, hvilken uppbar det blå förhänget. Tvärs öfver den löfklädda tvärbjälken gingo två divergerande bruna linjer ut ifrån samma punkt åt hvar sitt håll. Det var vägarne till de långt afskilda badplatserna för de båda oeniga hälfterna af människosläktet. Uppe vid skiljevägen stod någon och såg ut öfver hafvet. Det var hennes man.

— *Han!* Hvad hade han inne i hennes frid att göra!? Då kunde hon lika gärna låta hafvet vara haf igen, och molnen moln och upp och ned höger och vänster igen! Hur kunde han tillåta sig att smyga sig in i hennes fantasi på det viset! —

Hon satte sig upp igen. Men med ens kommo vågorna öfver henne igen, lugnet var borta, och en storm for fram öfver henne med brusande dån. Det var som hade hafvet upplöst henne i en hel samling af lefvande varelser, själfständiga varelser, hvilka nu vågade om hvarandra i olösligt virrvarr. Hon slöt ögonen, gaf sig viljelöst hafvet i våld och lät taga och öfvervåldiga sig af det; medan allt blef ett kaos af stormande känslor, ur hvilket manliga gestalter döko fram, sträckte ut armarne efter henne, sågo på henne med begärliga blickar, kommo närmare och närmare inpå henne. Och alla liknade de hennes man, alla ingåfvo henne onämbar ångest, från alla sidor stormade de an. Hon kunde ej värja sig emot dem, hon dref kraftlöst i deras armar, — hon kände till sist endast en storm, som tog henne, ett djup som uppslukade henne; hennes medvetande hvirflade bort i en orgie af smärftfulla känslor, och när det återkom, fann det endast en halft vanmäktig kvinna, hvilken liksom buren af långsamma dyningar vacklade vägen fram, sak samma hvart hän, blott hon finge ro.

Så blef hon hans i fantasien. Värkligheten hade hon vant sig att betrakta som en bisak, och som sådan tog hon den äfven nu med på köpet. Men någon egentlig glädje öfver lifvet kände hon lika litet nu som någonsin förr.

Engång — endast engång hade tillfället kastat till henne en gnista af lefnadslust. Men i stället för att fatta eld och lefva med, hade hon koncentrerat hela sin sjukliga längtan omkring denna gnista och utestängt den fria luften ifrån den för att så länge som möjligt hålla den vid lif. Och nu var den slocknad och med den minnet af honom, som hade tändt den. Och nu *kunde* hon ej längre fullt hänge sig åt lifvet. Utan den ena fixa idén aflöstes endast af en annan sådan; *nu* inbillade hon sig att *hafvet*, hafvet hade tagit henne, att det hade öfverväldigat henne, medan mannen i och för sig förblef henne lika likgiltig som någonsin förr.

Hon tålde honom endast som en personifikation af denna naturmakt, åt hvilken hon gifvit sig. Den lösningen af frågan var mest i enklang med hennes öfverspändhet, den var den enda formel, under hvilken hon kunde vara hans. Hon tålde honom som lefvande medlem i sitt fantasteri, någon annan slags kärlek förmodade hon ej känna för honom.

Men han var belåten, alldeles kolossalt tillfreds. Om hon älskade honom som symbol eller ej var honom absolut likgiltigt, blott hon gjorde det. Han förstod henne väl nu lika litet som förr, men han såg att hon var lugn och honom i allt underdånig. Och han hade söndag alla dagar. Hälst hade han för alltid

stannat kvar på Rügen, han hade i hela sitt lif aldrig känt sig så belåten med sin tillvaro som här. Det var ju en alldeles ovanligt förträfflig ö! Tyskarnes rikedom på barn fann han nu vara alldeles i sin ordning, och när han någon gång mötte ett sådant där välfödt äkta par, gick han ej mera afsides och skämdes, utan drog sin fru närmare till sig och såg det själfmedvetet an. Numera gick han aldrig ensam ut och spatserade, gick inga afsides vägar och glömde totalt af att beskåda storkboet. Ty hon var alltid hos honom nu.

En dag vandrade de, som alltid, af och an i skogen. På engång hörde de sång någonstädes, det lät som psalmsång. »Det är ju söndag i dag», sade frun. Och så gingo de vidare i riktning emot psalmsången. De kommo till ett ställe i skogen där bokträden vore höga och mellanrummen emellan dem vida.

Emellan de grå trädstammarne stodo två grupper af bänkrader och framför dem en med blommor och grönt prydd predikstol.

Män, kvinnor och barn sutto där uppraddade och omslutna af bokskogens egendomligt dämpade gulgröna ljus. Några som ej hade fått plats stodo stödda mot trädstammarne, andra sutto på marken. Bredvid församlingen stodo två stolar, uppbärande hvar sin hvita porslinstallrik för kollekten. Ett par svarta

taflor med i krita påskrifna psalmnummer hängde uppspikade på hvar sitt träd till höger och vänster hand.

Vid ena sidan af predikstolen stod en ur-gammal klockare och sjöng basstämman till psalmen, hvars melodi sex bredvid honom uppradade korgossar sjöngo ut på kraftiga rena sopraner. Församlingen instämde.

När sången slutade kom där fram en gammal slätrakad högvördighet i svart vid talar och rund mössa, samt snibbkragar under hakan. Han läste upp ur en bok: — »i guds fadrens, sonens och den helige andes namn —». Resten blef ohörbar, ty han var närsynt och höll boken så högt framför munnen, att välsignelsen for upp i trädkronorna.

Klockaren responserade emellan hvarje af välsignelsens fraser, assisterad af sina gossar. Så togo de upp en psalmvers igen, och när den var slut, kom den gamla prästen fram och läste evangeliet. —

— »Tillkomme ditt rike» var ingångsspråket, öfver hvilket han talade.

— »Tillkomme ditt rike. —

— Hvar är då guds rike? — Jo, här — öfverallt i hela världen, och för enhvar, som blott vill höra dit. Låter oss bedja Kristus, att det eviga riket äfven måtte komma till oss, och att vi måtte blifva frälsta från döden.

Si jorden är utantill grön och blå och gul, men innantill svart som döden, och fullradad af de dödes ben, säger ett gammalt språk. Utantill det rikaste lif och innan-till död.

— Hvadan kom då döden i världen?

— För syndens skull kom döden till oss. Alla äro vi syndfulla och bära förintelsens frö inom oss, — alla skola vi döden dö. Och dock ha vi alla en liten del af det eviga lifvet inom oss.

— Tillkomme ditt rike —

— När I så bedjen, så kommen ihåg att edert lilla personliga lif är timligt, men lifvet, det stora allmänna lifvet inom, som utom er i naturen, — lifvet som var före och skall vara efter er, att det är evigt. Och I endast dess vårdare och bärare.

Kristne — hållen det lifvet heligt med ord och med gärningar så länge I det hafven, så att det ej går genom missgärningar till fördömelse — — håll eder död helig, på det den må göra eder delaktiga af det eviga lifvet. Ty alla skolen I dö. Men bedjen med mig — tillkomme ditt rike —».

De förstodo ej rätt meningen med de dunkla orden. Ty han stammade och läspade, den gamle prästen, och tog ofta om, när han talade om Kristus och korset och törnekronan och den gudomliga nåden.

Men solen smög ett gyllene glitter ned mellan bokarnes kronor, — de gamla träden sände en sakta susning fram öfver predikan och fåglarne fyllde luften med sitt kvitter.

En gammal hund satt midt i gången emellan bänkraderna, glodde uppemot prästen, klockaren och de sex, sköt rygg och suckade sakta. — En kägelbana mullrade på afstånd — en gammal skojargök lät höra ett ensamt »kucku!» borta i skogen trots sensommaren, och en uppskrämd råbock kom springande uppe på backslutningen, tog sig en förskräckt titt in i guds hus och sprang sin väg igen.

Den unge äkta mannen hade gått förbi här i går också, men så hade han blifvit vittne till en annan gudstjänst. Barnen, som dominerade öfverallt, hade apterat friluftskyrkan till lekplats om hvardagarne. Och i går stod däruppe i predikstolen, därifrån den gamle prästen nu talade visdomens ord, en liten ljuslockig syndare och slog taktet med en lång käpp, medan de andra barnen dansade i ring omkring honom och sjöngo:

— »Ach du lieber Augustin — alles ist weg, weg, weg! Ach du lieber Augustin, alles ist weg!» —

Då hade han skrattat af full hals och sjungit med:

— »alles ist weg, weg, weg». — Men nu kände han det helt annorlunda.

Öfver dem båda två hade det kommit en sådan obeskrifligt lugn stämning, — det förflutna bleknade i deras minne, — de hade funnit en brygga öfver dess lidanden. Och öfver den bryggan hade de nu kommit tillbaka till den gamla goda tiden och stodo nu åter, utan att veta om det, midt inne i barnsagornas förlofvade land och kände och tänkte som då.

Den gamle prästen talade åter: — »lägg edra sorger på Honom, på det att I må finna frid». —

Han såg på henne och nickade och hon såg på honom och suckade trött och undergifvet, — suckade som ett barn gör, när det ändtligen lyckats komma igenom något som det varit rädd för. — De hade burit sitt kors de båda, och blödt under törnet, och voro nog så glada att kunna få lägga den bördan på en annans skuldror.

Och de gingo in i församlingen och togo plats bland den öfriga hjorden. — — — — —

Men nedanför skogen på den fuktiga mörkgröna ängen gingo storkfar och storkmor i svarta högtidsdräkter med vit väst och röda ben, och rekognoscerade terrängen.

Storkfar klef ett steg till höger och ett steg till vänster och blef så stående på ena benet och tittade eftersinnande bort åt byn.

Så slängde han sitt långa näbb åt storkmor till, som ville han hviska henne något lustigt i örat. Men storkmor vände sig indignerad ifrån honom, flög sin kos och lät honom stå där.

Den gamle skälmen lät sig ej illa bekomma, utan stod kvar där på ett ben och klapprade smått ironiskt och själfbelåtet med näbbet. Han klapprade en gång till kärft och genomträngande som ett hånskratt, hvilket genljöd genom luften ända fram till verandan, där Stormbom och Alfhild just togo plats med armarne om hvarandras lif. —

— Såna förunderliga djur, de människorna
— såna genomförunderliga djur!

— Men han lät minsann inte lura sig af dem på sin symboliska värdighet, gamle storkfar! — Nej minsann, om han det gjorde! — —

Och beslutsamt spetsade han en stackars förbihoppande groda, höll den ett ögonblick triumferande högt emot himmelen och slukade den så med välbehag.

De smakade honom åter, hans hemtrakts grodor! Och den där underliga grodan i det nordliga akvariet hade han alldeles glömt utaf!

Den hade förresten dött för länge sedan, dött af ledsnad. Hela lifvet igenom hade den haft det godt, frossat i öfverflöd och fredlig välmåga, sväljt så mycket flugor den orkade, och blef själf aldrig slukad af någon stork, då

den var klok nog att ej låta något lifsfarligt kärleksbegär locka sig ut i det farliga lifvet.

Men den orofulla känslan i närheten af magen, där ofta hjärtat har sin plats, blef dess olycka. Den stegrade sig till längtan, och det stackars kräket hade ju rakt ingenting som det kunde längta efter. Så att en vacker dag ville flugorna inte smaka den längre, och snart gjorde den ej mer några rörelser med bakbenen. Och akvariet stod där tomt och torrt och kunde berätta den långtråkiga berättelsen om en för detta groda för alla, som intresserade sig för det. De voro ej många, — det var endast den där gamla suckande frun, och hon fick snart en dotterson att kela med i stället för sin groda.

Den stora tilldragelsen med barnet impone-
rade minst af alla på den äkta mannen. Han tyckte det var en högst alldaglig och vanlig händelse, och på det hela taget mycket enkelt.

Men doktorn var högeligen stolt öfver att hans ordination haft så utmärkt värkan. Och när den unga frun berättade honom om hafsbadens märkliga invärkan på henne, gladdde han sig så, att han gaf henne en lång och vidlyftig förklaring däröfver.

— »Ser Ni, min nådiga,» sade han, »det, att ni så lång tid efteråt hade känningar af vågsvallet i er kropp, det är en mycket enkel

men på samma gång högst komplicerad sak. Enkel att begripa, men komplicerad att förklara».

Och så förklarade han henne så kompliceradt han kunde, om celler och cellstater, i hvilka de enskilda cellerna sinsemellan fördelat lifsarbetet; — berättade om vattnet, som allt lifs urelement och alla rörelsers urrörelse, och slutade sitt lärda andragande sålunda:

— När Ni alltså går ned i vattnet och ut-sätter Eder för vågorna och underströmmen, så vaknar liksom ett minne af urtillståndet hos en-hvar af de lefvande varelser, eller celler, af hvilka Ni är sammansatt. Och är Ni svag, d. v. s.: är sammanhanget inom cellstaten dåligt, så kan den staten komma i ett slags revolutionstillstånd, endast af ovana vid urelementet. När Ni alltså står där och känner Er för svag för vågorna, som slå öfver Eder, då smeker modren hafvet så att säga celldjäflarne med urrörelsen, så att de gripas af separatistisk yra, sträfva ur sammanhanget och vilja ha rörelse-förmåga enhvar för sig. Och Ni känner de revolutionära vågorna ila genom Er kropp länge efter sedan Ni gått upp ur sjön. Och det dröjer något innan det blir lugnt inom Er igen.

För flegmatiskt folk kan en sådan där periodisk upprifning af deras inre sammanhang vara gagnelig och högst behaglig till sina värk-

ningar. Ni fick en lindrig affektion åt hjärnan, till och med; men det skadade inte, nej, det var just hvad som behöfdes. Det tog bort en mängd griller! Ja!» —

Af höflichkeit hörde hon på hans långa förklaring, men hon förstod den ej. Det var också mindre viktigt, hufvudsaken var att hon fick den. Och så var det äfven med barnet när hon fick det. Huru det hade gått till var henne likgiltigt, men hennes glädje var stor.

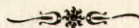
Inne i boudoiren, på divanens sidenkuddar, på sina sjuka drömmars altare, bäddade hon sin nya gudom. Och där bredvid satt hon dagarna i ända, glömsk af alla och likgiltig för allt annat i hela världen. Satt där tyst och stilla och tyckte att hennes lif var så mycket förunderligare än lifvet vanligen brukar vara, och undrade huru det vidare skulle komma att gestalta sig och smålog så ömt åt sin lille unge. Han var nu hennes tankars medelpunkt och den nya symbol, i hvilken hon sammanfattade allt hvad hon egde af obestämda förhoppningar, aningar och ångest.

Den svarta svanen var borttagen från sin centrala plats i azurn, och ingenting hade hon satt dit i stället. Men om aftonen när hon skrufvade upp det elektriska ljuset bakom sidentapeten fyllde det blå skenet rummet, som förr, och sände sina blekblå dallrande vågor

fram öfver henne och hennes unge och liksom dränkte dem. Då tyckte hon allting var ännu besynnerligare. Och hon tänkte på allt det mystiska doktorn hade sagt henne om lifvet och om urrörelsen, och omedvetet satte hon allt detta obegripna obegripliga i sammanhang med det centrum, omkring hvilket hela hennes jags vågor numera rörde sig, och tyckte, att på något vanligt sätt hade detta ej kunnat gå till. Utan hon hade fått sitt barn på något märkvärdigt vis, *hafvet* hade gifvit henne det, burit det till henne, då, när det tog henne i besittning på ett så våldsamt och oemotståndligt sätt. Så hade det gått till, helt visst: han var hafvets son och hon hans mor.

Hon smålog belåtet åt denna romantiska utsmyckning af saken, där hon satt vid sidan af bädden. Och lade så tillrätta fortsättningen af sin roman åt sig i nya, obestämda drömerier. Medan det blå ljuset vågade fram sakta och mildt som månsken i sommarnatten och den röda divanen skimrade som en praktfull blomkalk, hvilken just öppnat sig och presenterat henne barnet.

Och hon satt där utan att tröttna och lekte blindbock med sin lifsgåta, hvars lösning låg där handgriplig och lifslevande framför henne.

EN CHARLATAN.

UNIVERSITY OF CHICAGO

En Charlatan.

Läsefrukter, — insamlade ideer, — halfglömda stämningar, — biblioteksdam, — dagboksnotiser, och som bindeämne en omåttligt hög tanke om dessa rariteters värde; — af sådana beståndsdelar var hans andliga personlighet sammanklibbad.

Till hvarje pris ville han synas intressant, — städse hade han upplefvat underbara tilldragelser och han omgaf sig därför med en viss tragisk högtidlighet. Men han tyckte ej om att blifva genomskådad.

Vår bekantskap var helt kort och afbröts mycket hastigt. Anledningen har jag ej fått rätt klar för mig; men mitt sista besök hos honom står ännu lefvande för mitt minne.

Det var en morgon — ganska tidigt. Jag sprang upp för trapporna och knackade sakta på hans dörr.

Intet svar.

Jag knackade ännu en gång; då hörde jag honom smygga försiktigt fram till dörren, nyc-

keln vreds ljudlöst omkring, och jag kände att han såg på mig genom nyckelhålet.

»Det är ju bara jag», ropade jag.

Han öppnade dörren på glänt, och hans bleka ansikte blef synligt genom springan.

— »Så, ja det är ju du», sade han lugnad och bad mig stiga in, medan han själf gick förut och lade ifrån sig revolvern, som han hade haft i hand.

Jag frågade honom, halft på hån, om han var rädd att blifva öfverfallen af tjufvar och röfvere. Han kände sig förolämpad af min fråga och svarade häftigt:

»Rädd! *Jag?* Hur kan du tänka dig något sådant? Hvad skulle jag ha att vara rädd för? Eller för hvem?»

Det sista lät som en förstulen fråga, men jag var för höflig att ej uppfatta det som en förebråelse, och ursäktade mig.

Han tacktes i nåder antaga min ursäkt och belönade mig med en portion tragik.

»Den här gången var det nära på, att jag hade gjort slut! Endast en minut til och du hade ej längre anträffat mig lefvande. Jag *kan* ej längre hålla ut det här lifvet, jag blir galen, om jag måste upplefva ännu en sådan natt som den sista!»

Jag låtsade tro honom och frågade hvad som hade hänt honom.

»En *kris* igen, — en nervös kris, ett ångestanfäll och feberdrömmar, *fruktansvärda* drömmar. Det har totalt uttömt mina krafter, och jag blir galen, om jag ännu en gång måste gå igenom något dylikt».

Vi tegeo ett ögonblick, och så började han berätta:

I går var jag tillsammans med en god vän och vi hade en glad dag, med mycket vin, delikat mat och så vidare. Först sent på kvällen gick jag hem. Då jag gick förbi det hus, i hviket Wendt bor, såg jag att han hade ljus uppe hos sig ännu. Jag hvisslade vår öfvererskomna signal, hvarpå han kom till fönstret och bad mig komma upp. I ett nu var han nere för trapporna, öppnade porten och släppe in mig.

Där uppe var ett litet sällskap församladt, tre fyra personer, herrar och damer, alla bekanta och jag stannade kvar.

Där sutto vi sedan åtminstone ett par timmar och småpratade, — vanligt snack endast — od, nästan utan annan betydelse än att munarne kunde röra sig vidare sedan kvällsvarda väl hade bragt dem i gång.

Inhvar hade något att berätta, om någon annan naturligtvis, någon som ej var närvarande, någon vän eller bekant af dem där bortai hemtrakten, långt borta ifrån oss.

Ty alla hade vi kommit hit ifrån fjärran länder, norrifrån den ene, från söder eller väster den andre. Ingen kunde känna sig riktigt hemmastadd här. Alla voro vi rotade i främmande jord. Och utmed de osynliga hemlighetsfulla band, som förenade vårt sjäslif med hemtrakten, hämtade enhvar fram sina känslor af vänskap, längtan, eller till ock med af hat, och lät dem gifva hvarandra rendezvous här omkring den sakta sjudande temaskinen.

En underhållning utan vidare betydelse, endast så mycket, att vi nätt och jämt voro i kontakt med hvarandra.

Plötsligt hördes en sakta knackning, -- -- så en till.

-- »Det var i skåpet!»

-- »Nej, på dörren!»

-- »I rummet bredvid tyckte jag!»

-- »Kanske vinden endast, som rörde persiennerna?»

I rummet bredvid fanns ingen lefvande varelse; klädskalet kunde det väl ha varit, ty dörrarne stodo ej till och huset skakade af vagnsbullret ute på gatan. Utanför dörren var allt tyst och stilla.

Hvad kunde det väl betyda? Alla frågade sig det, men ingen hade mod att uttala frågan.

Alla hade vi hört det, två gånger, sakta, icke starkt, men bestämdt hade det knackat

just ett sådant ljud, som man *måste* höra, om samtalet vore aldrig så lifligt.

— »Här ville jag inte gärna bo ensam», sade den ene.

— »Tror Ni då på sådant där?» sade den andre och framtvingade ett småleende.

— »Ett par gånger i mitt lif har jag varit utsatt för det, och alltid vid något särskildt betydelsefullt tillfälle. Jag *måste* tro på det», advocerade den tredje.

Den fjärde såg på sin klocka och sade: »fattas tio minuter i nio! Och vi ha den tjugunonde i dag. Låt oss komma i håg det. Någon måste ha dött just nu».

»Men hvem, hvem?!»

»Någon af våra anhöriga, en släkting eller en vän, — en bekant! Kanske en af dem, som vi just sutto och talade om!» —

En hvar låtsade, som ansåge han den förklaringen vara endast sådan där gammal vantro, och försökte bringa samtalet på något annat. Men det ville ej gå.

Underhållningen tog ingen fart mera, någon dödsängel hade sakta berört den med sina vingar och den dog bort. Och där sutto vi slutligen allesammans och stirrade framför oss och grubblade och visste att vi ändå icke kunde föra hvarandra bakom ljuset. Alla voro vi besatta af samma känsla och sutto och rufvade

öfver samma tanke: »det måste ha dött någon just nu, — men hvem — hvem?» —

En rysning kom öfver mig, svällde som ångest genom hela kroppen, kröp som en isande frossa öfver huden, kom hjärtat att klappa och satte sig fast som en öfvervinnelig fasa i mitt inre.

Mina tankar kunde ej låta bli att söka svaret på frågan »hvem?» i just den riktning som jag till intet pris ville, för intet i världen kunde. Och för att rädda mig undan deras frestelse, för att ej behöfva svara, stammade jag oafbrutet inom mig om igen och om igen: — »hvem? — hvem?»

Det började kännas hemskt där i rummet; jag kunde ej stanna kvar längre, utan stammade fram några höfliga afskedsord och skyndade ut på gatan.

Men fasan hade bitit sig fast i mitt inre, vågade i mäktiga frossbrytningar fram och åter genom mig och framkallade slutligen en vansinnig förskräckelse, hvilken jagade mig framåt, endast framåt, utan att jag visste hvarför. Plötsligt hade jag intryck af att någon sprang efter mig, någon som hade något att meddela mig, som hotade mig, som jag ville undfly, men ej kunde, — som jag var tvungen att tala med, fast jag ej ville det; — tala om

något eller någon, som stod mig nära och som jag älskade — — men hvem?

Jag vände mig plötsligt om och såg den person, som kom bakom mig, rakt i ansiktet.

Endast en arbetare — — en helt vanlig fredlig arbetare, som släpade i väg hemåt, trött af dagens möda!

Men så isade det mig åter genom ådrorna, och inom mig blef allt stilla, stelnadt och dödt, liksom då, när jag stod i min fars dödsrum och icke mera kunde gråta och sade mig: »det är ju slut! Hvarför sörja?» — men sörjde ändå.

Folket på gatan hade alla en sådan högtidlig uppsyn, och de talade så egendomligt hemlighetsfullt med hvarandra, som talade de om en stor olycka, något som de alla visste af, men som jag ensam ej skulle få veta. — De båda flickorna, som stodo där, sågo så medlidamt på mig, — den gamle herrn därborta vände sig om efter mig, som ville han berätta mig det, tala om den stora olyckan för mig.

— Nej, nej! Säg mig ingenting! Tig, jag vet det ju! *Någon måste ha dött just nu!* Ja! Men hvem?! Min mor? nej, tänk om det vore min *syster?*! nej, nej, inte hon! Hon är ännu så ung, har ännu haft så litet glädje af lifvet, — har lidit så, har väl ännu

förhoppningar att blifva bedragen på. Inte hon — *inte hon!*

Och inte mor håller, för guds skull inte mor! Hon måste ännu vänta, något litet lycka skall hon väl ha innan hon dör, hon skall väl åtminstone få lof att se, att det blir bättre för mig en gång!

— Gamla mor, ack, hennes tid är ju ändå snart ute! Hvarför beröfva henne de några dagar hon ännu kan ha kvar att lida.

Men hvem talar jag då med, *hvem har här någonting att säga mig?*! Hvasa?! Säg ut bara, säg ut! Ni, som gör er så viktig och förföljer mig med edra hemligheter!

— Jag fruktar er minsann inte, åh, hvad inbillar Ni er väl!

— Det är ej fruktan som kommer mig att skallra med tänderna! Det har blifvit kallt endast, och höst. Och jag fryser. Men rädd är jag inte!

Jo — rädd är jag ändå för hennes skull — för mor; — jag har ju ingenting hört ifrån henne, — det är så länge sedan de skrefvo. Hvad kan då deras tystnad betyda? Vill man hemlighålla för mig att hon — —

Nej — inte det! Det *kan* inte vara där hos dem, nej, där finnes ingen plats för döden.

Nu vet jag! Han måste det vara; vi talade ju om honom just i det ögonblicket, min

vän är det, ja, inte mor, inte syster, gud vare lof — *endast han!* Jag låter honom gärna fara för deras skull! Så mycket äro de dock värda.

Men, hvad sade jag! Honom höll jag ju så mycket af, jag håller ju af honom ännu, kan inte umbära honom, kan ej lära mig tomheten efter honom! — —

Tag mig hållre strax, död, mig vill du ju ändå åt med det! Men så slå mig då strax till marken; hållre det än denna ångest! Hvarför pina mig, hvarför rifva upp mina rötter en för en, — hvarför först långsamt slita af de band, som ännu fängsla mig vid lifvet; — hvarför smyga dig på mig så lömskt? —

— Slå hållre till — pina mig ej! Gör jag då motstånd?!

— Men *måste* då någon ha dött — och någon af dem?

— Och hvem? Och hvarför då i guds namn?

— Ack, barnsligheter! Dumheter!

— *Skrock!* —

— Men jag ville ändå gärna veta det!

— — — — —

Ock jag gick vidare; — kom hem; — stapplade upp för trappan; — tände ljus. Och det var som hade jag kommit in i ett främmande rum.

Det hade flyttat in så många hemligheter där jag hittills bott ensam och allena. Och de hade inrättat sig så bekvämt där — — och de sågo på mig, som vore *jag* inkräkta- ren där.

Ur alla vinklar och vrår grinade de fram emot mig, hånfullt hotande, förrädiskt och bakslugt lurande på tillfälle att störta sig på mig och tillintetgöra mig, så snart lampan blott hunnit brinna ut.

Och något liknande ett ohörbart hånskratt dallrade fram emot mig genom luften; de hvita fönstergardinerna fladdrade fram och åter; och in genom det öppna fönstret sväfvade ett sakta hviskande, det kom närmare och närmare, och jag hörde om och om igen det, som jag ville, men ej kunde undvika:

»någon måste nyss ha dött —

någon måste nyss ha dött —

någon måste —

någon måste

någon —»

— »*Men hvem?!*» skrek jag då till igen, förskräckt ända till raseri och höll händerna för öronen.

Då kände jag något komma bakom mig — sakta smög det närmare och närmare; det svälde till — gled ljudlöst in öfver ryggstödet till min stol — smög sig intill mig, tryckte och

prässade från alla håll, så att jag ej kunde röra mig — och nu — — — *nu har det mig!*

Alla de tusen hemligheterna voro öfver mig på en gång och hviskade en oändlighet af fasa i mina öron, — grepo tag i mig med järnhårda klor, — skakade mig i vansinnig ångest, så att jag förlorade andan, — höggo likt spetsiga, hvassa tänder djupt in i min nacke, sögo ur mig själen —

— tills småningom allt medvetande förlamades till glömska och alla tankar gled bort, ut i tomheten, den ena efter den andra, — så när som på en: —

— Ja, men det har jag ju redan länge vetat af! — *Någon måste ha*, — ja naturligtvis måste någon ha gjort det — — helt visst! Och alldeles nyss! Men fråga mig inte hvem!

— Ingen får veta om det — ingen i hela världen, utom jag — den stora hemligheten.

— *Ha dött?* Någon skulle ha dött!

— Och *hvem?*

— Ha, ha, ha! Inte fråga! Bara inte fråga! — — —

Därpå dog äfven denna sista förvirrade tanke bort, jag förlorade totalt medvetandet. — — —

Huru jag hade kommit dit kunde jag ej begripa, men plötsligt stod jag i en skuggig, grön trädgård, kände ett obeskrifligt välbefin-

nande, befann mig i den angenämaste sinnesförfattning och hade ingen önskan, intet minne.

På en gång skrattade någon till helt försmädligt invid min sida, och jag hörde en röst, som sade: — »Jo, Ni är mig just en trogen vän! Er enda, bästa vän offrade Ni så, utan att betänka Er, endast skrämmd af ett hjärnspöke. Till tack för hans vänskap dömde Ni honom till döden!»

Jag vände mig om och såg din lilla fru stå bredvid mig och se helt impertinent upp till mig. Jag har, som du vet, aldrig rätt kunnat tåla henne och tänkte, att nu skall hon då en gång för alla få veta af det. Men innan jag hann säga henne rent ut hvad jag hade på hjärtat, skrattade hon mig midt i ansiktet, ref så med ett tvärt ryck upp sin kjol, och jag såg bloddroppar sippra ut ur sömhålen. Och hon själf var försvunnen, men i hennes ställe stod en gammal vedervärdig käring och grinade elakt åt mig. Henne ämnade jag utan vidare slå till, men hon försvann utan att jag såg hvart hon tog vägen.

Under ett af träden stod en stol; jag gick för att sätta mig på den, men blef stående framför den. Den förekom mig så bekant, jag kom så väl ihåg dess svängda, snidade träarbete, där den hvita grundfärgen lyste fram under den afskafda svarta målningen, medan

baststoppningen stack ut ur hålen i sitsens brutna vaxduksbeklädnad. Men huru hade den kommit hit?

Plötsligt stod där icke en, utan fem sådana stolar, där den första hade stått, men på en estrad, hvilken liksom skjutit upp ur jorden. Och som ur en dimma klarnade konturerna till mitt gamla landthus fram bakom estraden, — jag stod alltså framför verandan till mitt gamla hus; det var ju helt naturligt då att de gamla stolarna skulle stå där. På stolarna sutto fem stora fåglar, sagoänder med underliga hufvuden, alla kunde de tala och sladdrade ifrigt och högljudt. En af dem, den andra i ordningen, hade hvit näbb och snattrade dubbelt så ifrigt som de andra, samt gjorde mig nervös med sina frågor om hvarifrån jag kom, — hvarför jag ej varit där på så länge, — hvad för ondt jag hade i sinnet, och hvad jag egentligen ville dem?

— »Hvad jag vill! Jo, jag vill äta dig till middag!» svarade jag, och beslöt att just *den* skulle stilla min aptit. Hvarpå jag gick in i köket för att gifva befallning om saken. Där stod den gamla gumman, som nyss försvunnit från min sida.

— »Hvilken skall jag ta?» frågade hon utan att afvakta min befallning, grep en yxa och gick före mig ut.

— »Den andra, den med det hvita näbbet», svarade jag, och vände mig bort för att ej behöfva åse afrättningen. Ändernas örondöfvande larm tvärtystnade; en minut, — två minuter väntade jag i formlig dödsångest på att få höra hugget falla, och slutligen kunde jag ej låta bli att se mig om.

Jag blef stel af skräck öfver hvad jag såg. Framför mig stod den jättestora silhuetten af en skugglik figur, — alldeles framför mig, som om min egen skugga hade rest sig från marken och fått lif. Den svängde en stor bila i högsta hugg. Men på stolarna suto, i stället för de fem änderna, fem unge män, nakna och bundna till händer och fötter. Och den andre från vänster var *du*.

Yxan föll susande emot din hals; du skrek ej till, endast vek mekaniskt undan för hugget, så godt du kunde för fjättrarna; jag såg huru dina ögon sågo döden, när de stirrade emot det blanka yxbettet, — såg ångesten utbredd öfver ditt ansikte; och så träffade dig hugget. Men det förlorade en del af sin kraft, emedan det i förbifarten snuddade vid hakan på den närmast bredvid sittande, så att den blodiga strimma, hvilken lyste fram på din hals, fortsattes i samma linje på din grannes käk. Ej ett ljud kom öfver dina läppar, men ditt hufvud sjönk resigneradt och väntade nästa hugg.

Skuggfiguren höjde yxan igen, men den var något för tung, dinglade ostadigt hit och dit i luften och skulle otvivelaktigt träffa dåligt igen.

— »Den andre, tag den *andre* först, han sitter ju i vägen! Nej, håll! Håll för guds skull! *Det är ju människor!*» skrek jag i högsta ångest.

Men hugget föll susande, och i detsamma var synen försvunnen, mitt gamla landthus som utplånadt från jorden, och endast den gamla stolen stod där kvar ensam under ett träd.

Igen skrattade någon till bakom mig, och när jag vände mig om, stod den gamla vedervärdiga käringen där och såg ironiskt på mig med din frus impertinenta ögon.

»Du är allt en feg stackare ändå! Stora ord bara, stora ord kan du låta höra, men så snart det gäller att handla är du rädd! Slå du till honom, din falske vän; slå till bara, annars slår han dig!»

Och så slet hon upp sin kjol, precis som din fru nyss, det sipprade bloddroppar ut ur sömhålen, och så var hon försvunnen.

Allt var försvunnet omkring och under mig och jag sväfvade högt uppe i luften. Under mig — långt under mig låg en stor stad med sina hus, gator, torg, bryggor och parker utbredda som på ett bräde. En mängd folk

var ute och i orolig rörelse; från alla håll trängde de sig fram emot hufvudgatan, där folkmassan stod tätt sammanpackad och gapade på något. Det var stor fest. En lång cortège af eleganta equipager slingrade sig fram genom folkmassan; i vagnarna sutto sköna damer med blommor i händerna, på båda sidor om vagnraden sprungo herrar i frack och hvita handskar och höllo brinnande facklor i händerna. Alla togo de samma steg; facklorna höllo de i högra handen, och för hvarje steg de togo sköto alla facklorna på en gång upp och drogos tillbaka, så att flammorna gjorde tusende eldringar i den skinande luften. Röken från facklorna förtätade sig mer och mer, uppfyllde luften så att människorna och staden försvunno, som om ett haf hade uppslukat dem. Det hafvet höjde långsamt sin yta upp emot mig. Men under ytan rörde sig en procession, ordnad liksom den förra, på samma sätt framåt. En procession ej af människor, utan af fåglar, underliga fåglar, hvilka simmade framåt i två led, alla med den kloartade högra foten uppsträkt öfver ytan och ryckvis brytande denna i ringlar alltefter som de skredo framåt. Det förekom mig som om de sträckte ut sina klor för att gripa mig, och jag försökte fly, men kunde ej göra en rörelse utan sväfvade liksom fasttrollad på samma ställe. Allt högre och högre steg hafsytan,

allt närmare och närmare kom processionen emot mig. Slutligen vidrörde mina fötter vattenytan, alla de utsträckta klorna drogos in under den och började sakta och säkert rulla upp den och rulla in mig i den.

Då märkte jag att det ej var någon vattenyta, utan min gamla gröna plaid, i hvilken jag blef inrullad, så fast, att jag kunde röra hvarken armar eller ben. Endast hufvudet var fritt. Så blef jag upplyftad, bortburen och ställd emot en vägg. Det var beckmörkt, men två rader små lysande punkter gnistrade för min syn, rörde sig ryckvis bort ifrån mig och försvunno.

På en gång hörde jag tre starka knackningar och en röst, som sade:

»Den fångne här är en stor syndare, en öfverflödig, en drönare och en obetydlig egoist. Ty han älskade sig själf så högt, att han ingen annan kärlek kunde känna. Och endast för att förskona sitt eget obetydliga och högt älskade jag från en inbillad smärta, var han utan vidare redo att offra sin ende bästa vän. Han har försyndat sig svårt emot vänskapen. Hvilket straff har han gjort sig förtjänt af?»

»Brännmärk, brännmärk!» skallade det från alla sidor. »Brännmärk honom med hans eget namn!» —

Och något brännhett, glödande, trängde fram ur mörkret och närmade sig min panna.

Jag försökte frigöra mig, försökte vika udan men fåfängt; så fast var jag insnörd, att jag hvarken kunde röra armar eller ben. Jag kunde en häftig, brännande smärta på pannan och gaf till ett skrik, ett vrålände, af hvilket jag vaknade.

Jag hade drömt, — hade somnat på stolen framför mitt skrifbord, sjunkit ned på golvet och kastat mig af och an i sömnen, så att jag till slut vecklade in mig i golfmattan och rullade i den ända bort till väggen. Det var full dager och solen stekte in genom fönstret, sken mig rakt i ansiktet, där jag låg, och brände på min panna.

Ser du, huden är ännu alldeles röd och jag har en hemsk hufvudvärk. Det var lina knackningar på dörren, som jag hade het i drömmen. Och jag var så yr, att ännu när du knackade för andra gången, förstod jag ej att det var ett besök. Jag hade endast en tanke: jag ville dö, och jag fick tag i min revolver. Då knackade du för tredje gången, och jag besinnade mig. Men det är endast uppskjutet, endast uppskjutet. När som helst kan luten komma öfver mig igen, och *då gör jag slutt!* » sade han och avslutade sin långa berättelse med en suck och ett melankoliskt leende.

Jag tvingade mig att ej le åt honom, men kunde ej håller visa honom det medlidande

han ville ha, och ännu mindre besvara hans poserande Weltschmerz med några delta-gande ord.

Jag kan dock ej neka till att han berättade bra och med en viss bitande energi, som tvang en att följa med. Han hade en betydande virtuositet i att anordna stoffet till sin berättelse och stegra det så att åhöraren hölls i ständig spänning. Men, det hela hade en omisskännelig bismak af humbug, taskspeleri, inlärda konststycken, samt hade något af diletantens jäktande efter att tyda sitt känslolif så ovanligt och intressant som möjligt.

Jag betviflade visst icke, att han aftonen förut verkligt varit i det där tesällskapet och råkat komma i stämning att gifva de hemlighetsfulla knackningarna han hade hört en så skräckinjagande betydelse, att han i följd däraf plågats af feberdrömmar. Men hela skildringen af hans sinnestillstånd efteråt var hvarken upplefd eller möjlig att upplefva, utan helt och hållet hopljugen. *Godt* hopljugen, det är visst och sannt, men som sagdt, uppkonstruerad.

Han visste att man under ett visst sinnestillstånd alltid är benägen att tillmäta den omgifvande alldagligheten: — alla mötande personer, hvarje ljud en viss, sinnesstämningen motsvarande betydelse. Och i går hade han haft känslan af någonting ovanligt hemskt och

ångestfullt, ingenting vidare. Men då detta i och för sig var högst ovanligt och oerhört intressant för en människa med hans flegmatiska och lättjefulla temperament, måste han berätta om den där hemska känslan och gaf mig den till bästa utstofferad så effektfullt som möjligt.

Men hans spekulation förrådde sig med hvarje ord, hans kombinationstalent och dialektiska skicklighet räckte ej till. Han komprometterade sig oupphörligt genom att komma med reminiscenser från andra författare, af Hoffman och Poë hade han lånat en hel del, eller för att begagna ett höfligare tyskt uttryck: nachempfunden. Och några uttryck, såsom t. ex. de gamla kända: »jag stammade idioiskt om och om igen inom mig», — »de skallrande tänderna», — »fasan som genomisade mig» eller »kom blodet att stelna i ådrorna», och »hogg sina järnhårda klor i min nacke», n. fl. voro alla ordagrannt lånade ur de moderna psykiska underdiktarnes arsenal.

Han var en gammal ungtkarl, för bekväm för att gifta sig, men för rädd för att lefva ensam. Han älskade sig själf över allt annat i världen och hade, som sagdt, en oerhört stor tanke om sin konstnärliga begåfning, med hvilken han ändå ingenting kunde uträtta.

Ty, brukade han säga, hvarför skulle *han* göra konstverk för de andra människorna? Hvad anginge de andra *honom*?! Han ville endast bilda sin egen själ, och hade en mycket större njutning af att behålla sitt fantasilif för sig själf.

Med ett ord: han var *lat* och *feg*. Och han förskönade sin lättja i det han inför sig själf lade den tillrätta som dygd; och gjorde sin feighet till en slags nödvändighet, genom att kalla den: *förföljelsemani*. Därigenom hoppades han tilltvinga sig aktning och medlidande i stället för förakt.

Han tycktes ana mina tankar, ty han sade: —

»Så besynnerligt man ändå kan drömma! *Jag* som aldrig är rädd, jag var halfdöd af rädsla och darrar ännu! Och att jag drömde just om *dig*! Visste jag ej att du är min vän, så vore jag nästan böjd att *endast på grund af min dröm* tro, att du har något ondt i sinnet emot mig. Ty min dröm är min aning, och min aning bedrager mig aldrig.

Åh, det vore ej lönlöst att skrifva något om mitt själstillstånd! Nej, minsann! Men allt är mig likgiltigt, allting endast äcklar mig, — lifvet, — konsten, — allting!»

Det var mig omöjligt att återhålla ett småleende. Han såg det, anade att jag genomskådade honom, och på en gång fingo hans blickar ett genomträngande skarpt och hotande uttryck.

Så började han filosofera om drömmandet, — förklarade att drömmen var endast ett viljelöst, rent automatiskt och tillfälligt sammankedjande af halfglömda minnen med de omgifvande omständigheterna till ett sammanhängande helt. Berättade att han i går hade varit ytterst nervöst disponerad, att han haft ett anfall af ovanlig viljeslapphet, och af sin gamla förföljelsemani. Men att annars alltsammans var helt förklarligt. Innan han råkade samman med det där tesällskapet, hade han ätit utomordentligt kräsligt: kaviar med lök, kräftor, hummer och ankstek, hade druckit burgunder och champagne till maten, och efteråt kaffe och cognac. Dessutom hade en febersjuk före honom bebott hans nuvarande rum, — huset var gammalt och hemskt och skakade så snart en vagn for förbi; golfvet gungade när han gick genom rummet, om natten knakade och knäppte det i väggarna, och han hörde råttorna gnaga öfverallt. Det var ingen passande bostad för honom! Ännu i dag skulle han flytta därifrån!

Jag gick min väg utan att säga något. Men jag tänkte så mycket mera. Det hufvudsakliga i hans dröm var just *icke* alla de mer eller mindre obetydliga fakta, hvilka hans viljelösa fantasi sammanfogat till handling och företeelse, utan *den herskande* sinnestämning hos

honom, hvilken gaf denna företeelse färger, ljus och skugga, eller med ett ord: lif.

Och just den kvafva, tryckta stämning, hvilken ligger som ett åskmoln öfver sinnet hos den, som rufvar öfver *afsikten* att begå en brottslig och dålig handling, hvilken han ej rätt kan försvara inför sig själf, — endast *den* stämningen, hvilken är intet mer och intet mindre än ondt samvete, kan framkalla en sådan ångest och inbillning att ständigt vara förföljd. *Och den gifver den önskade, men hittills felande anledningen, att begå den brottsliga handlingen.*

Hans dröm rörde sig omkring mig, alltså fruktade han mig och förehade något emot mig. Nu hade han till på köpet märkt att jag genomskådade hans charlataneri. Och jag tviflade ej på, att hans fruktan snart skulle blifva aktiv och låta mig få känna af hans fiendskap. Hans »ofelbara aning» skulle nog bringa honom därhän, och hans »högre intelligens», som han kallade sitt misstroende, skulle inom kort tvinga honom att »förekomma hållre än att förekommas.»

Den arme! Han hotades af faror öfverallt — utom i verkligheten. Och han skulle aldrig kunna undgå dem. Ty han bekämpade dem *endast* i verkligheten.

EN FALLEN PROFET.

THE FAIRBANKS RECORD

En fallen profet.

Naturligtvis var han född i en aflägsen, liten provinsstad, — en så uråldrigt gammal en, att en antikvitetsälskares mest utsväfvande fantasi knappt kunde tänka sig den äldre; — idel fallfärdiga ruiner, gråa halfförvittrade hus i de mest ordningsvidriga ställningar vid gator, hvilka, krökande sig hit och dit, af en ren tillfällighet någongång stöta samman vid någon öppen plats med någon gammal brunn på, för att genast därpå fortsätta sina irrvägar, hvar och en i sin riktning. Här en gammal förfallen mur, hvilken måhända en gång i tiden stolt uppburit ett palats eller ett kloster, men nu får lof att nöja sig med ett litet boningshus med trädgård och lusthus framför, — där en rad gamla jättelika träd, hvilka för flere hundra år sedan planterats i någon slottspark, men nu stå i kö snedt öfver gatan i djupaste förakt för »ordningen nu för tiden»; öfverallt gamla minnesmärken, förvittrade stenbilder, sneda, spruckna husväggar,

hvilka här och där bära spår af friskt murbruk, och öfver hvilka spetsgaflade skiffertak ännu höja sig stolt emot himmelen, medan gamla rostiga, konstfullt utskurna skyltar och vindflöjlar för alla vindar och väder knarra fram sin grafsång öfver den saligen hädanfarna gamla goda tiden.

I en sådan gammal stad springa ofta förryckta ideer hoptals omkring på gatorna, drifva allehanda ofog och respektera ingenting. Turister, hvilka komma dit och snoka efter sevärheter, låta de visst gärna vara i fred, och en sådan där gammal, uppblåst och stormagad kälkborgare, hvilken dag ut och dag in kånkar hem sin öllast ifrån stamkrogen, blåsande tjocka moln af tobaksrök framför sig, honom gå de äfven så gärna ur vägen för. Men en stackars främling, som flytt undan den stora världens buller bort till den stilla staden, för att där finna hvila för sina trötta nerver, honom öfverfalla de försåtligt, hugga honom i kragen och skaka honom utan pardon, tills hans hjärna börjar arbeta i formlig dödsångest; — de slå omkull honom, sätta sig på hans bröst och hota honom bistert. Och när den syndaren slår upp ögonen för att modigt se sitt öde an, så är spökeriet försvunnet — och då kan det hända att han i stället får se in i ansiktet på en vacker flicka, hvilken leende trippar förbi.

Ty i en sådan gammal stad finnes det ännu unga flickor, hvilka kunna le, och hvilka ännu kunna hoppas allt af lifvet, — kanske just emedan där finnes så många svårmodiga ynglingar, hvilka hvarken uppfylla eller svika deras förhoppningar, och hvilkas ungdomsdrömmar, nedtyngda af de dem omgifvande ruinerna från en stor tid, ej förmå känna någon annan längtan än den evigt otillfredsställda äregirighetens första yttringar.

Det är bra, men det hjälper ej alltid, att en sådan där gammal stad vanligen också har en gammal praktfull park, där man ordentligt kan hämta frisk luft, — där onda tankar och dåligt humör finna evigt »verbodener Eingang». Och skulle de trots förbudet försöka smyga sig med, så dö de på halfva vägen, ej af brist utan af öfverflöd på poesi.

Ingen vinter förmår beröfva en sådan gammal park dess poesi. Dess köld kan väl afläda löfträden deras grönska och med den deras ståndsprivilegier, — blodplataner af gammal adel, jätteekar af ännu äldre, simpla bondaspar, borgerliga, välfödda, matnyttiga varor producerande kastanjer, — »schneidiga» björkar, alla stå de där lika skönt klädda i gnistrande rimmfrost, alla gör vintern lika litet gröna inför vår Herre. Och på de hundraåriga mörka barrträden strör han åtminstone litet hvitt i peru-

ken som en aning om att ej håller deras grönska är evig.

Men aldrig kan vintern utgrunda de hemlighetsfulla djup, ur hvilka springkällornas vatten kväller fram. De bry sig alls ej om honom, — rundt om dem är snö och is, allting har vinterkläderna på sig, — men deras vatten behåller sin sommarvärme. På botten af hvarje källa grönska saftiga vattenväxter hela vintern igenom och nicka så trolskt upp, under det dess vatten rastlöst porlar, blir bäck och rinner vidare öfver sin gröna hemlighet, öfver våren, hvilken leker kurragömma under dess yta; medan strändernas gräs och buskar stå där infrusna i rimfrost och stela af häpnad öfver att deras spegelbild redan blir så grön.

Men de behag, som icke engång vintern kan föröda, betyda intet för en sådan där svårmodig yngling. Våren, hvilken ligger på lur öfverallt och äfven i *hans* inre, förmår ej väcka några vårkänslor till lifs hos honom, han känner endast af den omgifvande vinterns köld, hvilken genomisar hans unga blod, ehuru det också är en sådan evighetskälla som aldrig kan frysa till. Han vet ej att så är, oakadt hans längtan, likt den, sväller till och blir mäktig som en ström, hvilken allt våldsammare ville brusa fram genom världen, spola bort alla hinder och befrukta den törstiga jorden.

Det var en gång vår omkring en sådan evighetskälla i en sådan gammal park.

Källorna sorlade döfvande, — solljuset blänkte och bländade mellan den späda ljusa grönskan, ringlade ned för de grå trädstammarna och flöt ut öfver sandgången i ett lekfullt dallrande. Löfvärket födde endast små oroliga skuggungar ännu, hvilka kilade som råttor af och an öfver marken. Det kvittrade och lefde i hvarje buske, och luften var full af vårfröjd och friskhet. Allt emellanåt for en pojkaktig vindil in i trädkronorna och skakade om grenarne, så att en gammal kvist från i fjol flög midt in i lawn-tennisspelet, — och det generade ej den där pojkaktiga vindilen det allra ringaste att kyssa flickorna midt i ansiktet och rufsa till håret för dem, medan han blåste dam i ögonen på deras beundrande medspelare, så att de slogo fel och bollen flög långt in i buskarne.

Midt i all denna vårfröjd stod en ung man ensam och sorgsen. För honom sken ej solen, fåglarnes kvitter gjorde honom nervös, och skrattet från den lekande ungdomen irriterade honom och trängde helt störande in i hans dåsighet. Han såg allt som genom en dimma, hörde allt som en enda obestämd blandning af ljud, hade ej energi nog att fatta, utan kände en hätsk opposition emot alla intryck, som

trängde sig in på honom och ville väcka hans sofvande jag. Allt inom honom var en enda ständigt växande disharmoni, ett tättspunnet nät af motsatta önskningsar, hvilket höll honom fången i ööfvervinnelig maktlöshet.

Ett par unga flickor löste sig ifrån den skrattande gruppen och kommo långsamt gående emot honom; — den ena såg så underligt på honom; han hade ofta mött henne på gatan. Men han vågade ej möta hennes blickar — han kände en brännande hetta i ansiktet, smålog förläget och tog af åt en sidoväg för att ej behöfva gå förbi dem.

Han kände sig så olycklig som aldrig förr, — så ensam och omöjlig, och i ett plötsligt utbrott af djupaste förtviflan kastade han sig framstupa i gräset och grät heta tårar och önskade sig död, midt i en vår full af lif och solljus!

Slutligen steg han upp och gick långsamt sin väg bort ur den sköna parken och dess vårfriskhet, och bar sin vanmakt in i den gamla staden igen. Den passade så bra till de grå gatorna och de gamla husen med mörknade, grönaktiga fönsterrutor och rostiga, knarrande, oläsliga bleckskyltar.

De stodo där de gamla husen i samma eviga oordning, insjunkna i gatan och tätt sammanpackade i gemensam fruktan för att

låta sitt inre lifs dunkla hemligheter komma i dagen, — dagen, hvilken knappt förmådde tränga in i de små trånga gränderna. Gränderna smögo hemlighetsfullt ut i gatorna, gatorna slingrade om hvarandra ut till någon hufvudgata och denna förde till kyrkan.

Ett ögonblick tvekade den unge mannen framför kyrkan, — därpå gick han in.

Uppe i koret stod en svartklädd högvördighet och läste välsignelsen öfver ett knäböjande par. Några bröllopsgäster stodo omkring dem, annars var kyrkan tom.

Den andliges ord flöto samman till ett enda rytmiskt vågande genljud, hvilket skalade in emellan skulpturerna i grafkoren, kom tillbaka ut i skeppet igen, stötte samman med nya mötande ord, — svällde till och förtonade högt uppe under hvalfven, där solskenet stal sig in, gulligt och oförhindradt af måladt glas.

Inne i koret rädde ett mystiskt mångfärgadt halfdunkel, i hvilket ögat endast med möda kunde finna sig tillrätta.

Midt i virrvarret af färger och ljus sväf-vade tre glänsande fyrkanter, likt ett tredeladt fönster, genom hvilket man såg något, som tycktes passera på mycket stort afstånd. I den midtersta fyrkanten hängde Kristus på korset; — scenen till vänster framställde den uppståndne frälsaren, tillbedd af knäböjande furstligt

klädda människor, hvilka åsågo huru han trampade under sin fot tvänne vidunder — den biblisk-traditionella fantasins död och djäfvul. Midt emot, i ramen till höger, knäböjde andra människor för Kristi båda profeter: Johannes Döparen och Martin Luther, — den föregångne och den efterkomne.

De tre taflorna utgjorde både en del af och en aflägsen bakgrund till sceneriet. Och i det helas midt stod hög och stor prästens mörka gestalt och utsträckte händerna välsig-nande öfver det knäböjande paret och dettas omgifvande vänner, af hvilka en och annan höll näsduken för ögonen.

Den unge mannens blick stannade vid den hvita punkt i taflans midt, som utgjordes af prästens hvita krage, och hängde där som fast-trollad i ett oafbrutet stirrande. Småningom fick allt klarare konturer för ögat, ljusnade, blef tydligare och kom honom närmare, som hade taflan stigit in i hans inre och hade han själf plötsligt blifvit en del af den.

Som på långt afstånd, ur en dröm hörde han prästens djupa stämma vibrerande fram-säga heliga ord. *Hvad* han sade hörde han ej; brydde sig ej om att fatta det. Men en hittills oanad känsla af lugn, kom smygande öfver honom, — det stridiga virrvarret inom honom jämnades ut, flöt samman i ett enda mångfär-

gadt halfdunkel, och enades i helig bäfvan inför det upphöjda.

Det blef så varmt inom honom, han andades med ens lätt och fritt, hänförelsen prässade fram tårar i hans ögon. Och när orgeln började spela, jublade det med inom honom, en hel kör af glädjehymner, och han sjönk ned på sina knän ensam borta i sin vrå och bad länge och innerligt.

När han såg upp var kyrkan tom. Endast den andliges mörka gestalt stod där ännu i ensam andakt med hufvudet böjdt inför Kristus på korset, — stod där tyst och stum som en vägvisare i en ödemark.

En sådan andlig ville han bli. Ty här var honom godt att vara, inne i det mångfärgade halfdunklet, där frälsaren trampade döden och djäfvulen under sina fötter, där den korsfäste led döden för hela världens synder, där Johannes Döparen, Luther och de knäböjande furstliga sade amen och ja och halleluja och böjde sina hufvuden till bifall. Under det prästen stod där hög och stor och sträckte välsignande ut händerna öfver en osynlig menighet. En präst ville han blifva, — och ännu mer: en stor profet! *Därför* endast hade han känt sig så främmande för lifvet därute i naturen, emedan hans ande hade sitt hem *här* i det mystiska, här, dit alla kommo för att knäböja och bedja! Af

en händelse hade han gått in i Guds hus, och han hade funnit sin lifsuppgift där! Herren hade väl stora afsikter med honom!

Fri och själfmedveten kom han tillbaka ut ur kyrkan. Det fattade beslutet gaf honom mod och värksamhetslust åter. — Han blef präst. Han syndade ej mera och råkade aldrig i frestelse. Men Herren sände honom pröfningar då och då. Och när han dukade under för dem reste han sig dubbelt så stark som förut. Ju svårare han pröfvades, ju fiendtligare världen blef honom, desto mer tilltog hans fanatism och desto ifrigare blef han i sitt frälsarekall.

Att se världen återlöst endast genom honom blef därefter hans enda längtan, att se den återlöst liggande för hans fötter, hans enda stolthet, — och att se sig själf som den störste och mäktigaste af alla profeter, hans omätliga äregirighet.

— — — — —
— — — — —

↓
Föregången af ett stort rykte kom han efter flere år slutligen till den största af alla städer för att predika för den samlade menigheten. Den största lokal som fans att få var tätt fullpackad med människor, hvilka ville höra den berömde talaren och beundra honom.

När han steg fram på tribunen, var det som när en raket plötsligt går upp öfver en i

mörker insvept folkmängd. Samma plötsliga sorl af öfverraskning öfver den lysande företeelsen, och så på en gång djup tystnad, andaktsfull väntan på explosionen.

Den stimulerade honom och kittlade nerverna så behagligt, denna plötsligt inträdande tystnad. Och afsiktligt förlängde han den något, njöt den i små portioner, som en sällsynt, enkom för hans gom beredd läckerhet, hvilken retade hans aptit ända upp till de förvägnaste storhetsdrömmar.

Som från en höjd såg han i sådana ögonblick ut öfver hela sitt lif. Hans andliga personlighet förkroppsligades i allt väldigare dimensioner för hans inre syn och trängde alldeles tillbaka till intet hans yttre människa med alla dess, Gud vare lof, nu dödade lustar och passioner.

En högre makt hade länkat hans förgångna så att han skulle kunna stå här nu, en profet öfver alla profeter, och fordra att blifva trodd, — blindt trodd! Som i en dröm förväxlande orsak och värkan ansåg han sig hafva lefvat så förunderligt följdriktigt fram emot detta mål.

Med en lång blick insvepte han åhörarne och liksom drog dem inom trollkretsen af sin fanatism. Och började så improvisera. Han gick ut ifrån himmelriket, som han liknade

vid en såningsman. Han talade om god frukt och ond frukt, om den eviga saligheten, om synden, döden, den eviga fördömsen, om botfärdige och obotfärdige syndare, om helvetet och gråt och tandagnisslan.

Men han talade så därom, att ingen bland de många tusen åhörarne ett ögonblick tänkte på att de hört samma saker många gånger förut. Med raffinerad virtuositet förstod han att spänna åhörarnes uppmärksamhet i oändlig stegring, utan att släppa efter en minut.

Han målade för dem himmelens salighet i satser, långa som midgårdsormar och mjuka som äjderdunsbolstrar, i hvilka tanken kunde sjunka in så behagligt och dofna bort i det angenäma medvetandet att det ändå ej lönade sig att följa med, att den kunde bespara sig besväret att begripa, att saligheten vore just att kunna tro ändå! —

De började se så saliga ut allesammans, de goda åhörarne.

Men då släppte han öfver dem den eviga fördömsen, plötsligt, som en vulkanisk eruption.

Helvetets fador kommo i en orkan af korta, kraftiga, explosiva exklamationer, fraser utan »och» och »men», spetsiga, hvassa, afhuggna, kantiga.

De träffade som knytnäfs slag i ansiktet, — höggo tag i offren, skakade om deras salighets-

drömmar till en enda oredig fasa, — röto åt dem ett hundrafaldigt: — »idiot! — stekt skall du varda, i elden skall du för dina synders skull!» —

Han riktigt tog ifrån dem all vilja och gjorde den till sin, ref upp deras nerver och tvinnade dem tillsammans till en enda stor trons telegrafkabel, där *hans* vilja ensam reglerade strömmarna. Och så telegraferade han plötsligt utmed denna andliga telegrafkabel hoppets och försoningens budskap, väckte från de hemska drömmarna och beseglade väckelsen med den som totalargument för tillfället tjänstgörande slutklämmen: — »ty, säger Kristus, jag är världens ljus, den som följer mig han skall icke vandra i mörkret, utan undfå lifvets ljus».

I sitt öfvermått af inspiration var det honom som hade han sagt de orden i *sitt eget namn*, och den tanken öfverväldigade honom, det svindlade för hans syn, han kände som ginge allt ljus i salen ut ifrån honom.

Han hade ej plats för andra tankar, fick ej fram flere ord — — endast stod där stolt och med flammande blickar, en segrande stridsman. Ett sakta sorl likt en rysning af vällust gick genom den som en man kännande och tänkande församlingen, när han tystnade.

Då steg där upp någon på första bänken.

— »Bra svindladt, präst!» sade en sonor, skarp stämma.

Prästen studsade, förvånad, och såg på den talande.

En lång, mager gestalt med högburet hufvud, ur hvilket ett par fanatiska ögon glödde fram, stod därnere och smålog. Småleendet blottade två rader långa, bitlystna tänder.

— »Bra svindladt!» ropade han ännu en gång. »Men du förklarar dem ingenting med det! — Kunde du det — vore du en profet, så skulle du dikta om bibeln åt dem till och med, om det behöfdes för att få dem att begripa.

Du skulle *vinga* dem till insikt af att deras troende förstånd skall vara ett begripande. Säg dem att det nu är ett *blindt* ljus. Ett som *kan* lysa, men ej gör det, emedan det tror att dunklet är nödvändigt — heligt —.»

— »Vade retro —» började prästen.

Men den andre sprang upp på tribunen. Pastorn vek undan och ryckte till, som en på bar gärning gripen förbrytare. Församlingen lät för ett ögonblick höra ett oroligt sorl, som hastigt åter förtonade.

Inkräftaren log öfver rådlösheten och tog så herraväldet öfver tystnaden.

— »Du helige profet», sade han. »Jag vill endast klippta dina får något litet.

Det kommer ej *ett* mindre i din himmel för det. Ty är här någon af de tviflares ull, så tviflar han i alla fall. Och de som tro äro ju

redan dina. De ha ju ej med förståndet att göra. Och om *det* vill jag nu tala. En ny saga om förståndet».

Det gled ett högtidligt allvar öfver hans ansikte, och han började:

— »I begynnelsen skapade Gud himmel och jord. Och jorden var öde och tom, mörker var öfver djupen och Guds ande sväfvade öfver vattnen.

Och Herren sade: »Varde ljus!»

Men det vardt icke ljus.

Bedårad af mörkrets djupögda döttrar hvilade ljusets ande behagligt i mjuka armar.

Hvilade fången.

Och det vardt icke ljus.

Då vredgades Herren och sade:

— »Till kamp skapade jag dig emot mörkret; *hata* det bjöd jag dig!

Och du — älskade!

Döda dess makt bjöd jag dig — men du lät den betvinga dig!

Så må du då vara dess slaf!

Må du då evigt kämpa för frihet och vinna mörker, endast mörker!

För evigt vill jag binda dig, fångsla dig vid stoftet, kedja dig vid dess mörkaste gåta

Vare så ditt straff!»

Sade Herren — och människan kom till, hennes dubbellif började.

Ljuset i sitt inre visste hon ej af; hon hade ögon, men kunde ej se, — öron, men kunde ej höra. Hon sökte sig fram genom mörkrets ödemarker.

Mörkrets älsta och skönaste dotter, tillfället, kände medlidande, gick framför henne och visade väg.

Men hon såg ej, utan föll gång på gång och skadade sig svårt.

Ty hon hade ögon, men såg icke, öron, men hörde icke. Likt ofullgångna foster slumrade alla hennes själsförmögenheter.

Men alltid när hon föll, vidrörde tillfället några af dessa slumrande, så att de ryckte till och började lefva.

Och människan började se — såg tillfället, lärde sig begagna dess anvisningar, föll mindre ofta. Hon började förstå dess makt, och med ens trodde hon sig herre öfver det.

Hon trodde sig fri, kände ljuset inom sig, såg mörkret.

Och stolt, medveten om sin kraft, ropade hon ut genom det ett skallande:

»Varde ljus!»

Men det vardt icke ljus.

— — — — —
— — — — —

Det vardt icke ljus — icke ännu. Och därför sitta ni nu här alla i mörkret och kunna

icke se edert lif, våga endast drömma om kunskapens frukt och kläda så edra drömmar i fikonalöf.

Och tusenden af år äro dock förrunna sedan han, den ljusaste af eder, bjöd sitt »varde ljus».

När skola ni ändtligen upphöra att drömma, när skola ni väl lära eder att *se*, ni kristna, blinda människor!» —

Han sprang ned ifrån tribunen och gick med raska steg genom mängden fram emot dörren

Där häjdade han sig och blef stående.

Däruppe hade prästen fallit på knä och sträckte ut händerna öfver menigheten emot dessa många bleka ansikten i ångestfull villrådighet.

— »Låter oss bedja» — började han.

Men han fann inga ord, tungan famlade osäkert med de påträngande ljuden, kunde icke forma dem.

Och där, vid dörren stod han ännu, den lede fienden, och hånlog.

»Vå-rgu-dä-ross-en-väl-di-gborj» — tog en svag stämma upp Lutherska kyrkans stridssång borta i en vrå.

»Ha-när-rvår-sköl-dock-vä-ä-är-ja».

De öfriga instämde litet efter litet, stämorna skockade sig skrämde samman allt starkare.

Men det kom intet segerjubel öfver sången, endast dallrande osäkerhet. En enda rädd ångestkör tonade den småningom bort i öde tystnad

De troppade af, den ena flocken efter den andra, förbi honom, segraren, som stod nere vid dörren och lät dem passera förbi, med en min, som toge han dem i besittning.

Till sist gick han ut, och dörren slog igen med ett bestämdt slag efter honom.

Därupe på tribunen låg den fallne profeten ännu på knä. Han famlade efter tankar, sökte ännu efter ord.

Öfverfallet hade kommit så plötsligt, så oförmodadt! Och efter det han hade tröttat ut sig med sitt föredrag!

Han skämdes öfver att hafva låtit besegra sig, öfver att ej ha funnit ord för bönen engång.

Hvarför hade han tegat, hvarför hade han ej sagt det, — ej det, — och ej *det?*! slagit den andre till marken — kväst hans öfvermod!?

Var hans tro blefven så svag, — eller fanns det något ännu starkare än tron?

Starkare än tron?! —

Som af sig själf gledo några ord öfver hans läppar:

»Men den starkaste af de tre är kärleken».

Kärleken, hvad hade han gjort af *den?*

Inför det spørsmålet förbleknade den sista kvarlevan af storhetsdrömmen, hans ungdoms altartafla blef till intet, och när han så blickade tillbaka öfver sitt lif undslapp det honom ett kvalfullt »vanitas! — själfbedrägeri alltsamman!»

»Herrens afsikter» och pröfningar hade varit trollformeln, som låtit honom se allt i ett falskt ljus och insvept hans förstånd i trons mångfärgade halfdunkel. Och nu var det dunklet blifvet mörker, — han sökte, men fann ej mera, hvarken Krist på korset, den uppståndne frälsaren eller profeterna.

Hälgedomen låg grusad af samma yxa som hade byggt den, förödd af en djärfvare ordets beherskare, förödd af *ord*, liksom den varit uppbyggd af ord.

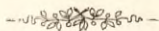
Allt var endast tomhet, och ur den tomheten grinade, förvridet, men lifslevvande fram ett vidrigt spöke från det förgångna: — hans ungdoms onda samvete, hvilket engång dref honom ur vårens och värklighetens paradiset ut i mystikens ödemark. x

Han hade trott det dödt, redan då när han nedlade det i kyrkans sköte.

Men det lefde ännu, det första och det sista som gnagde hans lifstråd. Och, som då, låg han nu åter slagen till marken i förtviflan midt i det rikaste lif.

Och han suckade:

»Min Gud — min Gud, hvi hafver du öfvergifvit mig?»

The history of the United States of America is a story of growth and change. It begins with the first settlers who came to the shores of the continent in search of a new life. These early pioneers, including the Pilgrims and the Puritans, established small communities that would eventually grow into the great cities and states we know today. The American Revolution, fought between 1775 and 1783, was a pivotal moment in the nation's history, as the colonies declared their independence from Great Britain and established a new form of government. The Constitution, drafted in 1787, provided the framework for the new nation, and the Bill of Rights, added in 1791, guaranteed the fundamental freedoms of its citizens. The 19th century was a time of rapid expansion and development. The discovery of gold in California in 1848 led to a massive influx of people, and the completion of the transcontinental railroad in 1869 further connected the nation. The Civil War, fought from 1861 to 1865, was a defining moment in American history, as the Union fought to preserve itself and to end the institution of slavery. The Reconstruction era that followed sought to rebuild the South and integrate African Americans into the nation's political and social life. The 20th century has been a period of great change and progress. The United States emerged as a world superpower after World War II, and the space race between the United States and the Soviet Union captured the imagination of the world. The civil rights movement of the 1950s and 1960s fought for equality and justice for all Americans. The Vietnam War, fought from 1955 to 1975, was a controversial conflict that tested the nation's resolve. The 1970s and 1980s saw the rise of the environmental movement and the end of the Vietnam War. The 1990s and 2000s were marked by the end of the Cold War and the rise of the Internet. The 21st century has seen the United States continue to grow and change, facing new challenges and opportunities in a globalized world.

KNÖLARNES SALIGHET.

ROBERTS & SANDRETTI

Knölarnes salighet.

Det föll en gång en potatis i en öde åker.
Den låg där och sög i sig väta och sände
ut långa, hvita rottrådar och sköt upp stjälkar,
hvilka blommade. —

Men de satte ingen frukt — klimatet var
dem för hårdt, och karten frös bort.

På rottrådarna sutto små knölar och växte
och frodades och blefvo ordentliga potatisar af.
Och när de det blifvit, lossnade de och lefde
hvar för sig vidare, så, som moderpotatisen hade
gjort. De satte blomma och frukt och rotknölar.
Och ruttnade i sin tur, när *deras* små knölar
hunnit blifva potatisar för sig.

Och knölarne förökade sig och uppfyllde
jorden. —

Ett år blef hösten så varm att potatisäpp-
lena började mogna.

Där satt ett litet äpple och gungade och
anade och kände det så underligt inom sig —

alldeles som innehölle det mycket potatis. Och det trodde att ej knölarne voro absolut de enda, som det kunde blifva potatis af. Det började reflektera öfver att det kunnat skjuta upp ur en knöl och undrade hvarför det gjort det, och öfverhufvudtaget hvarför det alls fanns potatis och hvart all potatis tog vägen och hvarför de så bemödade sig att blifva så tjocka och innehållsrika.

En dag vågade den sig fram med ett skyggt — »hvarför?» —

— »På det vi må blifva saliga», brummade en välfödd sättpotatis, som kände sin tid vara kommen, då den skulle börja skjuta rottrådar och bringa *sitt* kvantum knölar till världen. »Men det förstår du ej — för det du är ett sådant där potatisäpple, som ingenting duger till!» —

— »Hvad är det — salig?» frågade äpplet.

— »Att komma i grytan», fick han till svar. »Ty Herren älskar oss knölar och har välsignat oss och lofvat göra oss till sin lif-rätt. — Och de hvilka ej duga för den saligheten — de få ligga här i jorden och ruttna! Och det är ett rent helvetel!» — sade den gamle knölen vidare. »Många äro kallade — men få blifva utvalde. Man måste hafva vissa kvalifikationer för att duga till mat!»

Och så sprack han för att visa *sina* kvalifikationer.

De andra knölarne sade att *han* komme nog i grytan ändå — ty han hade dött martyrdöden för sin tro, — men att frågvisa potatisäpplena voro djäfvulens barn.

Från den stunden trodde sig knölarne vara den förnämsta af all spis.

Och när en potatis togs upp och skulle i grytan, sade alla de andra att nu ginge *han* lefvande upp i potatishimmelen! Och de hoppades och trodde alla att de också skulle komma dit i sinom tid.

De till och med kunde bevisa tillvaron af denna potatissalighet.

Ty — det var ingen som återvände och berättade om hvad som kom efter grytan.

NATURLIG BEGÅFNING.

NATURAL BEHAVIOR

Naturlig begåfning.

Det var ett riktigt syndastraff att höra så den hönan kacklade.

Som hon kom ut om morgonen ställde hon sig midt i solskenet, sträckte fram halsen och gapade, som om hon velat svälja hela världen.

Och så kom där ut emellan hennes läppar ett ljud, som var en sammansättning af allt hvad oljud heter. Ord kunna ej beskrifva hvad den hönan kunde prestera.

Alla närboende drefvos till förtviflan. En gammal herre svor öfver det förbannade slarvet hos folk, som nödvändigt skulle hålla sig med höns, men ej gåfvo dem tillräckligt med mat. Utan annat folk skulle plågas till döds af deras hungriga skrik.

En gammal klok gumma, som förstod sig så bra på höns, sade att om *hon* finge råda, så skulle hönan nog sluta upp med kacklandet!

Hon visste nog hvad den hönan skrek efter! — »Men folk äro dumma! — Hålla sig med hönor — och ingen tupp!» —

De enda som beundrade hönan voro två pojkslynglar, som ingenting annat gjorde dagen lång än lågo i solen och masade sig.

De tyckte det var fan så mycket styfvare ljud i den hönan än i många tuppar. —

Hönan själf hade det största förakt för alla dessa åsikter.

— »Mobben!» — kraxade hon, — »mobben är dum, — begriper sig inte på konst! Allra minst på *min* egendomlighet! — Pärlor för svin!» —

Hon skrek visst inte på mat — var alls inte sånt där matvrak!

Och lägga ägg! — Kunde aldrig falla henne in! — *Hon* lefde ej bara för *det* — dessutom så kunde hon inte tåla små kycklingar! *Hon* trodde hon var en sångfågel!

Det satt en näktergal därborta i skogsbrynet och sjöng så ljufligt.

Hon tyckte han gjorde bara humbug! *Hon* kände sig visst litet melankoliskt stämd, när hon hörde honom. Men en usel, tunn stämma hade han! — Och gjorde bara sådana där konster, som ingen ärlig höna förstod sig på! — Han kunde ju inte säga så mycket som ett hederligt skrock engång!

Hvad var det emot henne!

Hon hade *tron*, tron på sin naturliga begåfning, och det var aldrig värdt att näktergalen kom och konkurrerade!

En dag blef hennes skrockande dock för mycket för grannens tupp.

Han kände något röra sig i sitt bröst — om medlidande — om längtan — kärlek, det kunde han ej få klart för sig. Men han kände sig dragen till den hönan, — han finge lof att hälsa på henne — att trösta henne! — Hon var visst ensam och olycklig! —

Han flög upp på planket emellan gårdarna och ned på gödselhögen, hvilken han klef utför med långa steg, hängande vingar och sänkt hufvud.

Hönan tystnade, blinkade, vred nacken på sned och undrade hvad i all världen han ville, som kom där så hastigt, så bukfjädrarna ströko emot marken.

Hon fick snart veta det — men anständigheten förbjuder att närmare skildra hennes öfverraskning.

Nog af — när tuppen klef upp för sin hög igen och flög in i sin legitima hönsgård, då kände hon det som hade hon förlorat en del af sig själf.

Hon blinkade, — tryckte smärtfylld den ena vingen mot sitt bröst, lät den andra hänga

tung och maktlös till marken, — upphof sin röst — sin härliga stämman, och klagade, — deklamerade om den förrädaren, som öfvergifvit henne, — som röfvat hennes ära!

Bedyrade, att blefve hon än aldrig så berömd, sin ära kunde hon aldrig få igen! Och om nätterna drömde hon om huru hon hade förlorat sin ära, och om dagarna kacklade hon vredgadt därom för hela världen.

Det tyckte tuppen började gå *hans* ära för när!

Han flög upp på planket och slog till ett akttningsbjudande: »kuckeliku!» —

— »Hvad kacklar *du* om ära! Den har du ju redan haft! Den är ju något som skall bort! Höna, hvi är du ärelysten! —

Nu skall du ingen ära hafva mera, nu skall du ha ägg och kycklingar! Och sjunga månskensvisor kan du låta bli — din naturliga begåfning ligger ej åt det hållet!

Sjunga skall du visst — men endast det du kan. Och kan du ej annat, så skall du åtminstone sjunga vaggvisor! Och när du ej mera finner på text till någon sådan, så kunna vi ju talas vid igen!

Men nu går jag och hälsar på hos en annan höna sålänge!» —

Tuppen var bohême, nämligen! Och en praktisk tupp — hade sin moral för sig — och

en annan för hönsen! — Han visste minsann hvad han ville — och kunde säga stora, starka ord därom åt de stackars bondtuppar, som in-
gingting vågade.

Sånghönan stod och såg efter honom — vred så på nacken — såg med ett öga rakt i jorden — med det andra upp till himmelen, vred hufvudet rätt igen, drog ned blinkhinnan och öppnade näbbet beslutsamt, som ville hon säga något rent ut åt hela världen.

Men hon slöt det utan att kackla ett enda skrock. Tog endast två långa steg framåt och sträckte på halsen som ville hon se in i den andra hönsgården, där den hvita ligghönan gick och sparkade. Och kurrade lystet några gånger.

— Han hade allt sina egendomliga åsikter om naturlig begåfning den tuppen! — Och så han kunde öfvertyga därom sedan! —

EN DRÖM.

1871

En dröm.

En ensam ton kom farande någonstädes ifrån och väckte honom. —

Han satte sig upp och såg sig omkring utan att se — sökte — och sökte. — Suckade af saknad öfver sin sköna dröm, som han fått lof att vakna ifrån, och som han ej kunde komma ihåg, huru han än sökte i minnet.

Där dallrade ännu tonen som väckt honom, — dallrade i längtan — men han visste ej efter hvad —

— bäfvade genom honom som missbelåtenhet, — men han fattade ej med hvad —

— växte ut till verklighet — bet sig fast i hans öra och tonade ut till en hel evighet af vibrationer, på hvilka hans själ sväfvade bort att söka drömmen, som ej återvände. —

Något gaf återklang. —

Han såg sig omkring. — Solljuset dallrade sakta ned mellan trädens löfvärk, flöt i silfverfloder utmed deras grå stammar och gjorde

små glänsande sjöar utöfver den gulbruna mar-
ken. Ej en vindfläkt rörde bladen, luften var
tryckande tung, och det var svalt under löf-
väcket. Mätta och nöjda gingo människorna
där sida vid sida, par om par i paradiset, utan
önskningar, utan behof, — läto svalkan smeka
de nakna lemmarna och hade längesedan lagt
bort känslor och drömmar.

Endast han var ensam. —

— — Någoting höll tillbaka — smekte
den ensamma tonen trånadsfullt — som kunde
det snart ej vänta längre, utan *måste* sjunka
ned till den i söt harmoni. — — —

Emellan stammarna skymtade det blått,
— hafvet bredde ut sig där för solen, af hvil-
ken det fick glans och färger till bröllopsgåfva.
Vinden sof.

Nere vid stranden stod en ung kvinna och
såg upp dit där han låg. Hon var vacker —
mjuk — hennes famn inbjöd — på hennes
läppar bodde tusen oröfvade kyssar, i hennes
lemmar sofvo legioner rytmer i väntan på den
lösande rörelsen, — hon såg till honom med
ögon utan glans, — djupa som hafvet — skif-
tande som hafvet.

Hennes blickar bådo.

Han såg dit. Men emellan dem gingo de
mätta, välmående människorna och vaktade sina
barn. Hans sinnen slappnade af när han såg dem,

— hans handlingskraft tyngdes ned — endast en dådlös trånad vaggade ännu hans själ framåt mot döden i den eviga hvilans harmoni. —

— — Hennes blickar bådo — hennes barm skälfde. — — —

Han suckade — såg sorgset dit öfver till henne. *Det* var ej för honom! —

Han reste sig och gick med trötta steg bort emellan stammarna öfver den gulbruna marken, där ljus och skuggor sofvo, — bort under löfvärkets tyngande svalka, — vände ryggen åt hafvet och bruden som väntade, bröt ut ur belåtenhetens paradiset utan att veta hvart eller hvarför.

Bortom skogsbrynet bredde ängen ut sig i full, mjuk grönska, — utan att frukta solen eller dö för dess hetta, men mötande ljuset i saftig, djup färgrikedom.

— — Någonting hvitt lyste fram ur det gröna, — stack honom i ögat — for igenom honom som en fanfar af smattrande trumpeter. —

Det drog honom till sig med makt — tvang med hela hans längtan — dödade hans missbelättna trötthet.

Ensamhetens ton for som eld genom honom, kom hjärtat att klappa, pulsarna att slå, hjärnan att svindla, — sög honom medvettslöst ut i det gröna — först långsamt steg för steg, så allt snabbare, tills han formligen upplöstes i

en paroxysm af rörelse — i en storm af rytmer, hvilken jagade fram mot det hvita sken, hvarifrån tonen utgick. — Den växte — tonen, — svälde till och *tog form*, kom allt närmare, — han njöt den redan med blicken, smekte den i tankarna, *sfinxen*, som låg där stel, kall och genomskinligt vit och lyste så trolskt ur grönskan, som ej kunde vissna.

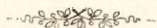
Dess panterkropp tog honom med sin smidiga sträckning — med buktningen af sin rygglinje, och den lystna kastningen af svansen; — medan dess kvinnohufvud såg på honom öfver skuldran med kalla, döda stenögon. Dess hvita stelhet återkastade all världens ljus, så att det sjöng fram i värmande vågor af toner, ljus och färger emot den hungrande storm, som yrde allt närmare och närmare med honom. Vågorna sögo och togo, stormen blef till orkan, allt brast i ett döfvande kaos, när han kastade sig öfver den kalla stenbilden med hela sin mandoms kraft, upplöste sig, förtärdes i hettan af sin passion, — föll samman och dog bort i en dröm — ensam ute på den gröna ängen. —

Former och färger förtonade — ljuset slocknade — sfinxen mörknade och sjönk tum för tum undan under honom och försvann.

En skog växte upp omkring den sof-vande mannen — löfväcket slöt sig tätt som glömskan, — gaf svalka och skugga, — hafvet

skymtade längtande blått mellan trädens stammar, och vid dess strand stod bruden i väntan. Solskenet sökte sig långsamt väg — dallrade ned mellan trädens löfvärk — fann den sofvande, vidrörde honom sakta och skymtade vidare. — — — —

En ensam ton kom farande någonstädes ifrån och väckte. — —

DE TRE LIFSÅSKÅDNINGARNA.

DE THE JWSZKODINGRKA

De tre lifsåskådningarna.

Det var en gång tre bröder ur ett bildadt hem, i en stor stad.

Lifvet var dem endast en slags filosofisk nödvändighet, en gåta som skulle tydas. Att finna gåtans tydning var afsikten med lifvet, och den som funne den bästa tydningen hade lefvat bäst.

I brist på individualitet hade de hvar sin gängse lifsåskådning att skaffa sig aktning med.

Den älste trodde på en Gud och ett lif efter detta, i evig salighet, eller evig fördömmelse. Han klädde sig i svart, såg allt i svart och kallade allt ljust och gladt för synd.

»Ty lifvet är en skola, sade han, en förberedelse till det kommande. Må vi städse vara redo när det behagar livvets Herre att taga oss ur den skolan och kalla oss in i ett annat lif! Må vi glädja oss endast *det* ögonblick, när vi få kasta af oss vårt syndiga människoskal, som fjäriln sin puppa, och svinga oss upp emot det blå, bort från denna syndiga, ljusa och glada

värld, dit vi kommit endast för att frestas och stå emot frestelserna! Halleluja!»

Den andre brodern var frisinnad, det vill säga lät hvar man blifva salig på sitt sätt och blef det själf så omärkligt som möjligt. Han var alltså glad och lifvad om hvardagarna och svartklädd endast om söndagarna.

»Ty», sade han, »efter som man nu engång lefver; så må man lefva och lefva lifvadt! Och ägna mesta möjliga tid åt den timliga existensen. Och efter som vi också behöfva bereda oss till det andra lifvet, göra detta på lediga stunder, medan vi hvila ut från det nöjsamma lifvets vedermödor. På så sätt förenar man det nyttiga med det nöjsamma och bevarar sig för ondt samvete. »Leben und leben lassen» är mitt valspråk. Hej!» —

Den tredje klädde sig hvarken svart eller hvit, gjorde sig inga söndagshypoteser om det kommande lifvet och inga hvardagsteorier om det närvarande. Han var förnuftsmänniska och stod på naturvetenskaplig grund.

Han sade endast: »efter detta lifvet kommer du *kanske* att lefva vidare i ett annat, *såvida* du får barn. Men *du* lefver endast i ett närvarande. Och är du missnöjd med det, så var det *så*, att din son må blifva nöjdare med sin lott. Efterräkning, ansvar, skuld m. m. äro chimärer. Räkna endast med hvad du vet,

d. v. s, med hvad du kan se, höra, förstå och gripa med händerna. Ty om det kommande vet du lika litet som du visste om det närvarande, innan du föddes. Du skall visst dö, men ditt lif är evigt. Du har fått det i arf af din far och du gifver det vidare åt din son. Håll det gifvandet heligt. Du är endast mellanlänken emellan din far och din son, ett stycke endast af en utvecklingskedja!» —

De tre bröderna gingo tillsammans ut i folkvimlet. Fram på hufvudgatan kom en begrafningsprocession. Den väckte föga uppseende hos mängden, genom hvilken den smög fram i all sin hyrda, svarta sorgprakt. I spetsen för processionen gick arfvingen, svart klädd och blek, med strålande ögon och ett hvitgrönt kors i handen. Han såg till vänster och såg till höger, nyfiken efter hvad för effekt han gjorde, och han kråmade sig som en general i spetsen för en segrande arme.

Mängden såg ej dit.

Någonting så vanligt i en världsstad, som ett liktåg, hade man ej tid för. Man hade nog sysselsättning med att tillfredsställa ögonblickets kraf, nog af ansträngningar med att komma tillrätta med dem, och göra snedsprång från dem i hemlighet.

Liktåget svängde in på en gata, hvilken de tre bröderna just skulle gå öfver. Ett ögon-

blick blefvo de stående och deras tankar irrade motvilligt till honom, som låg i kistan vid början af det långa tåget och hade lefvat så som man gjorde och som man sade. De hade känt honom i lifvet. Det var en man, som ingen lifsåskådning hade haft. De tre bröderna togo fram sina lifsåskådningar och mästrade liket med dem.

— »Jaha — nu är du död», tänkte den äldste brodern. »Du har slutat din präfvotid nu, kallats bort ifrån denna jämmerdalen, och du kunde vara salig nu! O, om du hade förstått, rätt förstått *hvarför* du lefde här, om du hade vetat att du här endast hade att bevara, uppfostra och dana din odödliga själ, så hade den nu kunnat räknas till de himmelska härskarna!»

Och han log ett smärftfullt, öfverjordiskt leende och tänkte på sin egen himlafart. Och glömde i ett nu af att den döde hade lefvat enkelt, hjälpt andra, när han hade lust, och känt sig nöjd med det utan att göra det till religion för andra.

— »Stackars karl», tänkte den andra brodern. »Tänk så roligt du kunde ha haft i din dar, så rik som du var! Hvad nytta har du nu af att du gick här och släpade och hade på hög både hvardag och hælgdag, du som ej var tvungen till det. Nu ligger du där med

näsan i vädret, och högen tar arfvingen liksom döden tog dig. Hvarför gladdes du ej åt ditt lif!? Tids nog blef du af med det. Och hvad har du nu kvar af din rikedom?»

Den döde hade nämligen nekat honom penninglån att lefva lifvadt med och aldrig bjudit honom på fest.

Den tredje brodern såg djupt begrundande öfver till likkistan.

»Jag ser ej till några barn i ditt liktåg», sade han med patos. »Du stackars fattige, rike man, hade du då intet mål med din tillvaro, du, som ändå ej var så dum!? Du hörde ju ej till dem, hvilka tro på den obestämda aning om tillvarelsens rätta mål, på de dunkla sagor och slitna fraser, i hvilka man ännu predikar lifvet efter detta!

Men hvarför lät du då ej öfvertyga dig om att du endast var ett djur, frambragt af ett lägre djur och frambringande ett ännu högre. Hade du lefvat i följd däraf och därför, då hade du nu det eviga lifvet och endast då hade du bevarat det väl. Då lefde du ännu vidare genom honom, som du gifvit din odödliga del i arf och förvar åt. Då hade du åtminstone ett fattbart mål för din tillvaro liksom du hade en handgriplig grund för den.

Men gjorde du det ej — och jag ser inga barn i ditt liktåg, då var du öfverflödig, kön-

lös, slafven till hvad »man säger» och hvad »man gör», den simpla otrons bekväme sybarit, drönaren som tog sol och ljus från andra endast för att taga och besitta. Tvi öfver dig, du egoist».

Han visste ej att arfvingen, som kråmade sig i spetsen för liktåget, var den dödes naturlige son.

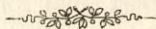
Liktåget hade hunnit förbi, och de tre bröderna gingo tysta vidare i det de ryckte på axlarna åt den döde, som hade lefvat och dött, utan att gifva sin tydning af lifsgåtan till pris för allt folket.

»Hm!» sade den kontemplative och såg frågande på sin lifsglade bror.

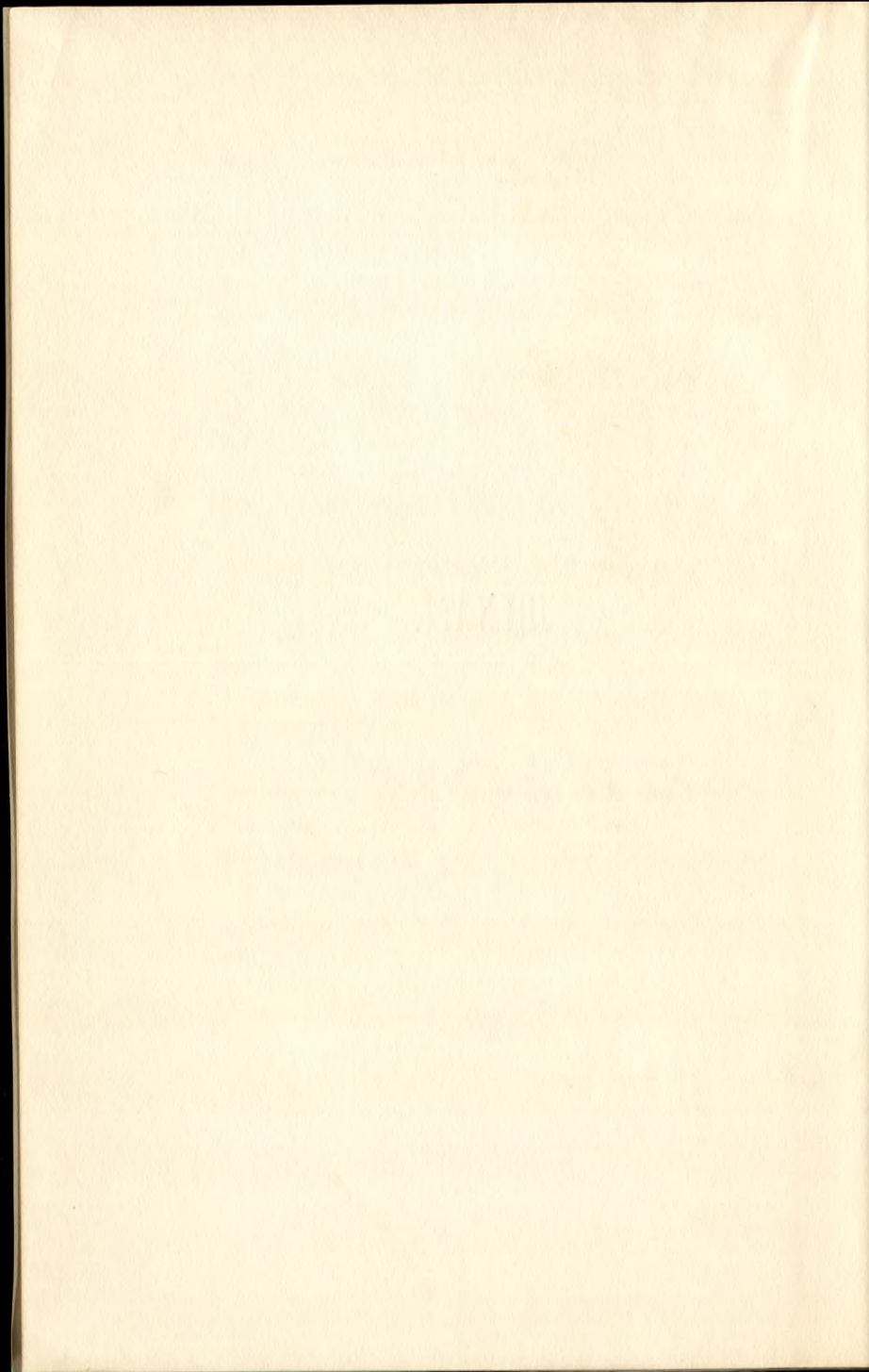
»Hm!» sade denne och sneglade på sin bror naturalisten.

Denne teg och såg upp i det blå.

Och så gingo de vidare och filosoferade och lade ytterligare en sats hvar och en till *sin* lefnadsvisdom. Och undrade öfver honom, som hade fått liktåg ändå, fast han ingen lifsåskådning hade haft att fånga begravningsgäster med.

JULNATT.

Julnatt.

På en af himmelens allra minsta stjärnor bodde en ung, skön kvinna alldeles ensam.

Ingen hade hon, som beundrade hennes guldglänsande hår och djupblå ögon; — ingen, åt hvilken hon kunde skänka sin skönhet, hur hon än längtade därefter. Så innerligt dallrade hennes längtan ut i världsalltet med hennes stjärnas sken, att den lilla stjärnan lyste klarare än mången större och rikare.

Men förgäfves sökte hon på alla himlakroppar finna ett återsken af sin längtan, och slutligen sjönk hon trött med sin stjärna emot jorden.

Där glimmade henne något till mötes.

Det var en ung mans båda ögon. Långsamt gick han sin väg fram, och vid hans sida stapplade trött en ung kvinna. Han stödde henne och ledde henne, under det han såg upp emot himmeln efter mera ljus. Och han såg stjärnan och gick efter hennes sken.

Långt efter honom, på samma väg, kommo tre gamla män, hvilka också hade sett stjärnan och gingo efter hennes sken. Hvarför de måste göra det visste de ej rätt; de hade alla endast en obestämd känsla af att ha försummat något under sitt lif. Och längtan hade tvingat dem att bryta upp ur den öde ensamhet, i hvilken enhvar af dem hittills hade varit kung. Ute på den gemensamma vägen träffade de hvarandra, de tre gamla ökenkungarne, gåfvo hvarandra händerna och gingo efter stjärnan, till hvilken de längtansfullt blickade upp.

Men stjärnans ensamma herskarinna såg endast till den unge mannen, hvilken gick långt framför dem, och hon genomträngde hans sinne med hela kraften af sitt längtansfulla medlidande. Och kvinnan vid hans sida blef till en skugga ur det förgångna, för hvilken han knappast kunde känna något mera, än att hon var hans vandringskamrat på samma väg. Slutligen blefvo de stående framför en eländig koja. Den trötta kvinnan lät höra ett klagande utrop.

Hennes mans blickar sänkte sig från himmelen till henne, som han älskat, och gripnen af medlidande, tog han henne upp i sina armar och bar henne in. Och stjärnan blef stående öfver huset.

Ty den unga, sköna kvinnan uppe på stjärnan hade blifvit nyfiken att veta hvad som försiggick inne i den eländiga kojans. Hon

ville vara med och taga del i all världens modersglädje, gick till den yttersta randen af sin stjärna och såg dit ned.

Plötsligt hördes ett gällt skrik, som af en kvinlig stämma. Det var, som hade det kommit inifrån den eländiga kojan och utifrån rymden på en gång, så obestämdt dallrade det fram genom tystnaden. Det hade något öfvermänniskligt vid sig, som komme det ur naturens hemlighetsfulla allra innersta, och när det förtonade, var stjärnan, som hade stått stilla öfver huset, försvunnen. Men ett praktfullt stjärnskott flammade till på himmeln och försvann.

Den unga kvinnan däruppe hade gått för nära stjärnans rand, gjorde ett felsteg och föll djupt ned, tills hon blef liggande på marken i en mörk skog, hvars dunkel för evigt uppslukade hennes skönhet. Öfver sig såg hon endast ett litet stycke af natthimmeln, på hvilken ännu hennes ensamma stjärna lyste, slocknande, svagt som ett minne. En sista gång återspeglade hennes djupblå ögon stjärnans sken, så att det flammade till som violblå eld ur skogens dunkel. Så suckade hon djupt och dog, skänkande sin stjärna sitt lifs sista, mest långtansfulla blick. Den återstudsade från stjärnan och uppfångades af den unge mannens ögon.

Ty denne, bländad af det plötsliga praktfulla stjärnskottet, hade glömt sin fadersfröjd,

lämnade sin hustru och sitt nyfödda barn och gick ensam ut i natten. Han knäföll och blickade upp till sin slocknande ledstjärna, hvilken långsamt sjönk, under det dess sken alltmer fördunklades. Ännu en gång flammade den till, han såg tydligt två blå kvinnoögon återspegla sig i den, och så slocknade den för alltid.

Och ensamhetens hela längtan öfvermannade honom; — hans ögon fylldes med tårar och öfverallt, hvar hans tårar föllo, sköto doftande blå violer upp ur jorden. Han tog af blommorna, tryckte dem till sina läppar och bar dem med sig till kojans.

Utanför dörren stod de tre heliga ökenkungarne. De hade nu hunnit fram till huset och tittade in genom nyckelhålet, den ene efter den andre, hviskade ifrigt om modern och barnet och sjöngo lofsånger om den lycka, som de försummat att njuta och som de nu hållre hade velat hafva än hela sitt öde ungarls-kungadöme. Och de gräto litet desslikes.

Den unge mannen gick förbi dem in i huset och bjöd sin hustru blommorna. Men hon stötte hans hand tillbaka.

— Hon ville inga violer ha; deras doft ingaf henne ångest, kom henne att längta och var ej bra för hennes barn. —

Sorgsen och full af bitterhet bar han sina blommor tillbaka till skogen igen. Och de tre

heliga ökenkungarne höllo majestätiskt händerna för sina näsor, när han gick förbi, på det att den starka doften ej skulle förvirra deras tankar. De underhöllo sig nämligen höglärdt öfver stjärnfall och stjärnor och det mystiska kvinnliga nödrop de nyss hade hört.

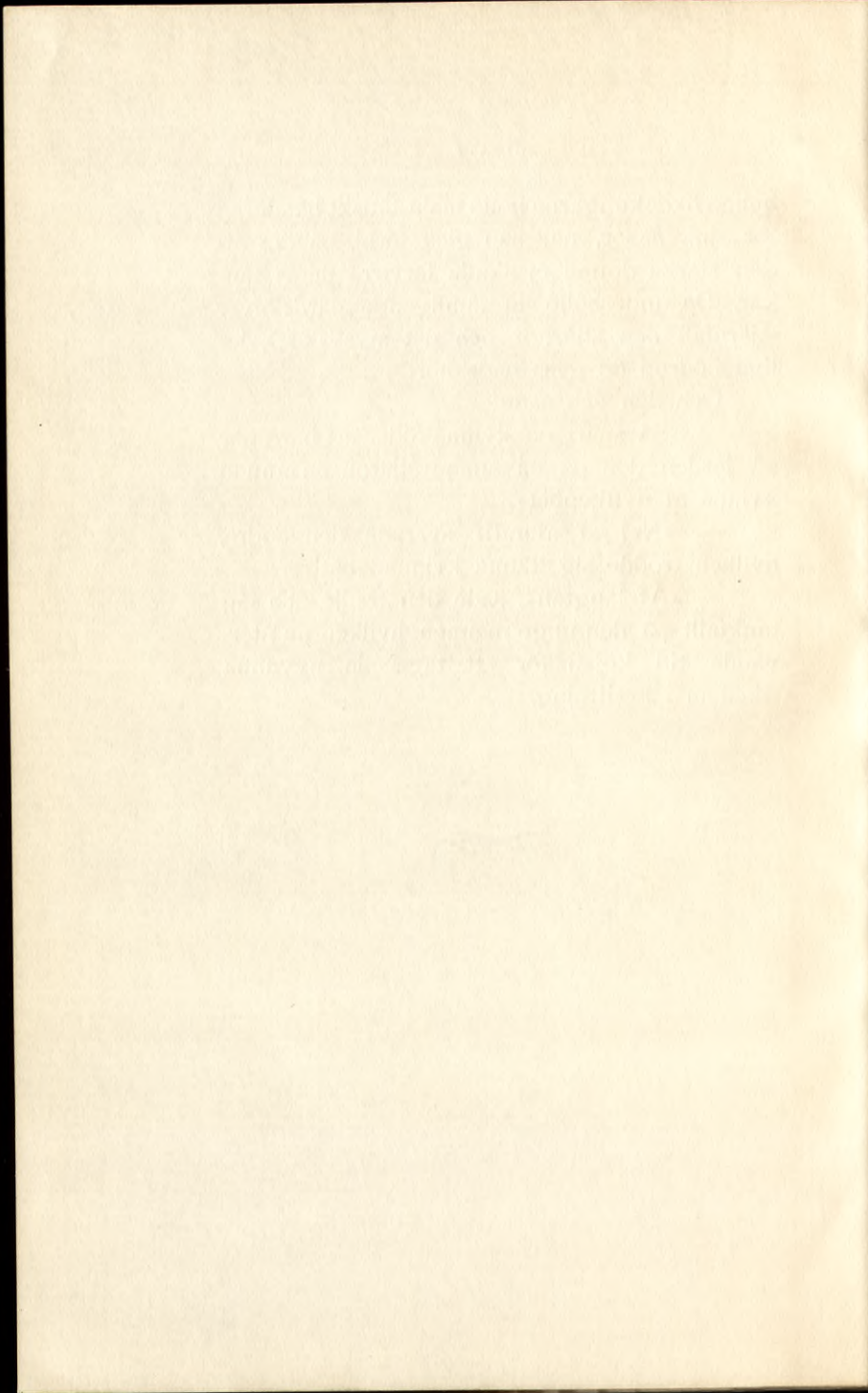
Och den ene sade:

— »Så snart en kvinna föder ett barn här på jorden dör på en annan stjärna en annan kvinna af nyfikenhet».

— »Nej af afund!» svarade den andre, hvilken trodde sig känna kvinnan bättre.

— »Af längtan», sade den tredje och såg tankfullt på den unge mannen, hvilken nu återvände till kojan för att taga sin nyvunna rikedom i besittning.

DEN BETALTA SKRÄDDAR-
RÄKNINGEN.

(EN HÖGST OTROLIG HISTORIE).

БИБЛИОТЕКА АКАДЕМИИ НАУК
СОВЕТСКОГО СОЮЗА

Den betalda skraddarräkningen.

(En högst otrolig historie).

Det var på den tiden när mumierna plötsligt började falla i pris, som jag kom på den idén att flytta ut till Egypten och låta naturalisera mig där.

Jag hade för afsikt att placera ett litet kapital i goda mumier och så realisera lagret med stor vinst, när efterfrågan skulle bli större och priserna bättre.

Att så skulle ske inom någon tid tog jag för gifvet. Ty de förtorkade egyptier, hvilka befolka kontinentens museer, aftogo raskt i antal, i följd af de lärdes nyfikenhet. En sådan där höglärd museikonservator är nämligen ej rätt nöjd, om han ej, åtminstone en gång i veckan, får vederkvicka sin själ med resterna af någon hedervärd faraonisk undersåte. Och en mumie har svårt att fördraga beröringen med en modern museikonservator. Den faller

sönder till stoft under de lärda fingrarne och begagnar sig af första bästa vindpust för att fly till en bättre värld.

På denna egenskap hos de afdöde herrar egyptier räknade jag alltså, när jag grundade min affär. Kostnaderna voro ej stora, ty, som sagdt, efterfrågan var ytterst ringa, och jag fick många förtorkade gamla apisdrykare till skänks.

Mitt lager ökades dag för dag, och två gamla förkomna egyptiska nutidspoeter hade fullt göra från morgon till kväll med att affatta biografier och stamtaflor på pergament, i de skönaste hieroglyfer. Så snart en tillräcklig mängd sådana stamtaflor voro färdigmålade, nedgräfdes de i min trädgård, grafven vattnades flitigt, och när jag kunde antaga, att pergamenten erhållit den rätta tusenåriga kulören, hängdes de upp i min källare för att mögla litet. Jag vill hålla tusen af mina finaste mumier på, att intet i något nutida museum befintligt aktstycke skulle kunna täfla med de sålunda tillvärkade i att hålla de lærdes intresse vaket och gifva deras fantasi näring!

Ett enda fullt autentiskt aktstycke finnes dock i min samling, och äfven det har jag att tacka de båda egyptiska nutidsdiktarne för, fastän de ej författade det. Det kom att stå mig så dyrt, att om jag ville anskaffa hela mitt

lager till det priset, skulle en Rotschilds förmögenhet ej förslå. Jag nästan skäms för att tala om huru jag kom mig till det, men, må gå!

Det var nämligen så, att jag plötsligen greps af samlarmani själf, under det jag höll på att spekulera i denna svaghet hos min nästa. Jag ville alltså absolut komma i besittning af en kunglig mumie, en riktigt äkta en, hvars kunglighet ej var den tilldelad af mina båda poetdrängar, utan medfödd och värkligen inbalsamerad. Men en sådan kunde jag omöjligen få tag i. De kungagrafvar, hvilka tills dato ej voro öppnade och plundrade i vetenskapens namn, bevakades på det noggrannaste af myndigheterna. Och dem hade jag ej pengar nog att besticka. Återstod mig alltså endast att försöka stjäla en.

Jag kallade in mina poeter, lofvade dem en extra belöning och ett tre dagars rus, om de ville besörja om ett inbalsameradt majestät åt mig. De gingo ögonblickligen in på saken och pungslogo mig på ett ej obetydligt förskott att bestrida kostnaderna med. Och jag gick in på allt. Blotta anblicken af deras ut hungrade boffysionomier måste ju ingifva förtroende. Kunde *de* ej utföra stölden, så kunde ingen annan heller göra det.

De försvunno ur min åsyn för någon tid. Endast då och då kom en af dem smygande

och hviskade att de hade goda förhoppningar, men att kostnaderna voro så stora, och att de behöfde ytterligare förskott. Jag har aldrig, hvarken förr eller senare, varit med om en stöld, och jag skäms att tala om huru mycket jag fick betala för det nöjet. *Så* mycket var det likväl, att jag blef fullt öfvertygad om, att ärligheten är billigare.

Jag betalade alltså, ty de hade goda skäl. Än var det en väktare som skulle bestickas, än en konkurrerande grafplundrare, som skulle supas full. När de så antogo att de ej kunde prässa af mig mera, kommo de ändtligen, en mörk ovädersnatt, släpandes med en gammal mumie utan kista. Kistan hade de fått lof att lämna kvar, på det att stölden ej skulle upptäckas, och det var högst beklagligt. Ty utan den var hela mumien intet värd.

— »Visst är han det» sade den ene poeten. »Det kan hvem som hälst se vid första ögonkastet. Ytterst sällsynt sort, — god konstitution, — gammal fin ras — i hvarje tum en kung!»

— »Den bästa årgång, som fans att tillgå», mumlade den andre. »Se bara så fina bindlar, det har endast en kung haft råd till!»

Hvarpå de slängde det förtorkade majestätet för mina fötter och försvunno. Jag såg aldrig till dem mera. Och har tills dato ej fun-

nit någon ny biograf för mina numier. Hade de blott stannat kvar så länge, att de hunnit förfärdiga legitimation åt min stulne kung, så hade de gärna för mig fått gå sin väg. Ty lagret af stamtaflor räcker till för långa tider.

Men de kommo ej tillbaka. Och där satt jag nu med min dyrt betalda, stulna numie, och kunde ej sälja den. Behålla den ville jag ej håller; ty samlarvärde hade den ej, då dess identitet ej kunde bevisas. Jag bjöd ut den åt resande amerikanare och engelsmän, och åt all världens museidirektörer, men förgäfvos. En kung utan kista och grafskrift var för dem ingen kung, och de ville ej ha honom till skänks en gång!

Slutligen beslöt jag mig för att öppna den för att se om den ej hade några dyrbarheter på sig, hvilka i någon mån kunde ersätta mina hafda kostnader. Jag skalade af den bindel på bindel, och fick halsen så full af byssosdam, så att jag höll på att kväfvos. När jag rullade upp den sista bindeln, stack mig den starka kryddlukten så i näsan, att jag ej kunde låta bli att nysa. Och en så stark nysning kunde den blottade, tusenåriga herrn ej fördraga. Han föll sönder till stoft ögonblickligen, hvilket flög omkring för alla vindar; och kvar blef endast en papyrosrulle under de halft förvittrade byssosbindlarna. Det var ändå något, tänkte jag.

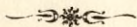
Den kunde alltid användas att bevisa kungligheten hos något annat kadaver med.

Jag vecklade upp papyros-rullen med af nyfikenhet darrande händer, och dechiffrerade den mödosamt. I väl bibehållen bildskrift åskådliggjorde den en obetald skraddarräkning. Däröfver var intet tvifvel. Den innehöll dessutom det tillägg, att skraddaren toge räkningen med sig till en annan värld för att indrifva den där af sin förut dit flyktade gäldenär.

Alltså till en skraddare reducerade sig hela majestätet, det var fullt bevisligt. Det förklarade också hvarför han hade haft så fina bindlar. Som skraddare hade han dock intet samlarvärde haft. Och där stod jag nu med lång näsa, och höll i min hand en tusenårig skraddarräkning, som ej angick mig, men som jag hade fått betala med många gånger dess belopp, och till på köpet ej fått kvitto på!

Skraddaren var längesedan försvunnen, hans fiende och gäldenär, den egyptiske snobben, likaså. Men räkningen, vid hvilken de varit bundna, den ene med hela sin fruktan, den andre med hela sin längtan, fans ännu kvar och aflade vittnesbörd om hurudana mammons-trälar de varit. Den representerade resultatet af de bådas lifsarbete, innehållet af deras sjäslif, totalsumman af deras lidande och fröjder; — och kommer att så göra i all evighet.

Ty sedan jag betalade den, blef den en lefvande beståndsdel i min fantasi. Och jag vill ej vara poet längre, om jag ej skall få den att lefva vidare i mina läsares.

The first part of the book is devoted to a general history of the United States from its discovery to the present time. It is divided into three volumes, the first of which contains the history of the continent from its discovery to the establishment of the first colonies.

The second volume contains the history of the colonies from their establishment to the declaration of independence. The third volume contains the history of the United States from the declaration of independence to the present time.

The book is written in a clear and concise style, and is well adapted for use in schools and colleges. It is a valuable work for all who are interested in the history of the United States.

The author has done his best to give a full and accurate account of the events of our history, and to show the causes and effects of the various events. He has also given a full account of the progress of our civilization and the growth of our nation.

The book is a masterpiece of history writing, and is a valuable work for all who are interested in the history of the United States. It is a work that should be read by every citizen of the United States.

The book is a masterpiece of history writing, and is a valuable work for all who are interested in the history of the United States. It is a work that should be read by every citizen of the United States.

The book is a masterpiece of history writing, and is a valuable work for all who are interested in the history of the United States. It is a work that should be read by every citizen of the United States.

USER. — 3:25.

STÖRRE delen af de i denna bok ingående berättelserna har förut utgifvits på tyska under titeln EIN GEFALLENER PROPHET. Den svenska editionen, EN SAGA FRÅN ÖDEMARKEN OCH ANDRA BERÄTTELSER, har af författaren riktats med en ny, förut ej offentliggjord skiss, benämnd »Julnatt».

„ADOLF PAULS nya arbete EIN GEFALLENER PROPHET är förtjänt af stor uppmärksamhet.

„Där går mestadels en ström af bitter, kärf humor genom berättelserna; en ton af missfämning och satir, som sällan slår öfver i någon „rosenröd“ uppfattning af lifvet. Naturen däremot har i Adolf Paul en lidelsefull beundrare; han är naturlyriker som få nordiska författare och har den finaste blick för alla de skiftningar, som naturen endast låter ett förstående öga och en intensiv upplåtning njuta af.

„Eheman als symbol“ är för öfrigt en synnerligen originell och fängslande berättelse. — — — — — Hela denna berättelse öfverlödär för öfrigt af fina drag och sällsamt poetisk skönhet.

Det vore mycket på sin plats att „Ein gefallener Prophet“ öfverflyttades till svenska språket. Helt säkert skulle Adolf Pauls originella och rika begåfning äfven här finna talrika vänner. Hans konst är alltid kraftig, och om den stundom slår öfver till brutalitet, är nästa sida en liten delikat miniatyr af lefvande och skära färger.“

Gabriel Ruhe i NORDISK REVY.

„EIN TRAUM är en nordisk prosadikt af betydande värkan, ett symbolistpoem om man så vill. Det är icke så alldeles litet romantik i den: oöillfrädsstäldheten med det dagliga lifvets enahanda, med hvardagens grå, är hvad som dritver fantasin att spela och tvingar mannen till konstnärlig produktion — sådan är dess ledande tanke, idén, som bor i symbolen. Konceptionen af den är utsökt. — — — — — Jag antar det icke skall dröja så länge, innan en svensk edition af boken ser dagen, och vi kunna vänta till dess. Må blott väntan icke blifva mycket lång. En dikt som denne är för god för att i eviga tider gömmas undan för hemlandets publik.

CHARLATANEN är en intuitivt hållen psykologisk skildring, som ifall jag icke misstar mig är en uppgörelse med ganska bestämd adress. — — — — — Den är härlig, denna dialog, i hvilken författaren ger replikerna och skildringens hjälte spelar de stora scenerna! Hr Paul har helt säkert aldrig utvecklat en större brövar i sitt framställningssätt än i hvad han gjort här.“

E. G. i NYA PRESSEN.